

publ. : komuniace

KATEDRA[®]

5-6

1976

VTŠ včeraj, VDO VTŠ danes...jutri

Bliža se konec koledarskega leta in že lahko ocenimo letošnje rezultate in dosežke tudi na VTŠ. Lahko rečemo, da so letos na TVŠ veliko delali, žal pa gotovo še premalo naredili, da bi bili lahko z dosežki povsem zadovoljni. Rezultati kažejo, da je ustanovitev univerze močno okrepila dejavnost in prizadevanja tako delavcev, kot študentov. Na drugi strani je torej pomembno in razveseljivo dejstvo, da smo se tudi študentje vključili skoraj v sleherno delo, in marsikdaj je bilo drugače kot v prejšnjih letih. Ampak tudi to ni absolutno, saj se dogajajo še vedno stvari, ki ne spadajo v okvire, v katerih se obravnavajo: ali je npr. dopustno, da dela za brucovanje celotna OOSZMS, in to kar ves mesec ali mogoče še dlje, kje so prireditveni odbori, ki naj bi jih izbrali izmed članov ZSMS, ne pa da se temu delu posveti vsa KS ZSMS?

Levi delež našega dela je gotovo odpadel na ustanavljanje TOZD na šoli. Tako smo v burnih razpravah najprej analizirali pogoje za ustanovitev TOZD na VTŠ in končno prišli do statuten posameznih TOZD ter statuta VDO VTŠ. Tudi osnutek samoupravnega sporazuma o združitvi visokošolskih temeljnih organizacij v visokošolsko delovno organizacijo Visoka tehniška šola je zahteval podrobno analizo, morebitne pripombe in predloge so seveda upoštevali pri dokončni formulaciji sporazuma, ki je bil potrjen na zborih delavcev in študentov.

Gotovo je bilo delo v preteklem letu plodno, saj je to potrdila že vključitev študentov v delovno telo za konstituiranje VTOZD in v statutarno komisijo, toda marsikaj so po nepotrebnem izgubljali čas, ali pa so stvari preveč komplicirale, s tem pa se je avtomatično zavrlo delo. Tudi pri sprejemanju članov v ZSMS se je stvar po nepotrebnem, a brez razlogov zavlekla tako, da včlanjevanje v organizacijo še zdaj ni končano. Težko je kritizirati, ampak tokrat je umestno, saj so bila prizadevanja obeh osrednjih organizacij, to je ZK in ZSMS, premalo usmerjena na konkretna področja.

Ob koncu se ustavimo še pri Dimenziji, glasilo ZSMS na VTŠ, in pri brucovanju. Dimenzija je končno le izšla, čeprav bi jo težje imenovali Dimenzija, ker bi bil morda za to številko bolj primeren naslov „Osnutek Dimenzije“; ampak sedaj je, kar je. V prihodnje se bo treba bolj potruditi, še zlasti pri izbiri vsebine; in tudi urejena je za rang visoke šole mnogo preslabo. K delu bi bilo treba pritegniti več ljudi — ne tik pred dvanajsto, kot je bilo doslej v navadi.

Srčnik Brane

Na volilni konferenci osnovne organizacije ZK na VEKŠ je bilo govora tudi o odgovornosti komunistov. Tovariš, ki je imel o tej problematiki uvodno besedo, je prišel na konferenco s 15 minutno zamudo.

Rezultati neke ankete so pokazali, da zna 80 % študentov memorirati znanje, 40 % jih zna to znanje uporabljati in le 7 % anketiranih študentov zna tudi logično razmišljati. Pa imamo odgovor na naše večno vprašanje: od kod tolikšna pasivnost in neangažiranost mariborskih študentov!

KATEDRA

ŠTUDENTSKI LIST,

MARIBOR, 25. XII. 1975, letnik XVII. št. 5 — 6

Izdaja visokosolska konferenca zveze socialistične mladine na mariborskih visokošolskih zavodih

v. d. glavni urednik:
Marjan Vošnar

Odgovorni urednik:
Mik Rebernik

Sekretarka uredništva:
EMA LAMPRENT

Študenti in visoko šolstvo:
Darko Koren, Danica Cmrečnjak, Melita Lampret, Zlatka Novak, Janez Bratkovič, Darinka Benčina

Politika in gospodarstvo:
Bojan Kovačič, Brane Srčnik, Drago Pišek, Janko Siranko, Mik Rebernik

Kultura:
Lojze Klemenčič, Marija Šuta, Bojan Peče, Vida Žlener, Drago Gumzej

Likovnost:
Mario Vetrh, Silvije Popovič, Dušan Ivanišin

Tehnični urednik:
Marjan Hanl

Lektor:
Janez Cundrič

Katedro sofinancirajo: Združenje visokošolskih zavodov Maribor, VK ZSM MVZ, Kulturna skupnost Slovenije in SO Maribor. Uredništvo in uprava Ob parku 5, 62000 Maribor, telefon 22-004, tekoči račun 51800-678-81846. Nenaročenih slik in rokopisov ne vračamo. Cena izvoda je 2,00 din (letna naročnina 25,00, za ustanove in podjetja 30,00 din). Tiska ČGP Mariborski tisk, Maribor

Razpis smučarskih tečajev za študente

Za sezono 1975/76 razpisujemo začetniške in nadaljevalne 7-dnevne smučarske tečaje za študente. Program obsega osnovno, nadaljevalno in tekmovalno šolo smučanja ter osnovo tekov in izletov na smučeh. Tečajniki bodo dobili za teke posebno tekaško opremo.

Tečaji bodo v MEŽICI in sicer:

1. tečaj 2. 2. — 9. 2. 1976
2. tečaj 9. 2. — 16. 2. 1976
3. tečaj 16. 2. — 23. 2. 1976

CENÁ TEČAJA:

Dnevni penzion (hrana, stanovanje in žičnica) je 110 din oz. za 7-dnevni tečaj 770 din (brez potnih stroškov).

Komisija za šport pri univerzi bo prispevala od 100 — 150 dinarjev na študenta. Zaposili pa bomo tudi šole in ŠTIPENDITORJE, da prispevajo določen delež.

V tečaje se lahko prijavijo vsi redni študenti univerze v Mariboru.

Tečajniki se morajo zbrati 1. dan tečaja med 17. in 18. uro v hotelu Peca v Mežici (vsak tečaj se začne z večerjo in konča s kosilom).

Za študente, ki nimajo svoje opreme, ima katedra za obvezno telesno vzgojo pripravljeno določeno število smučarske opreme (smuči, vezi in palice). Le-to si lahko študentje izposodijo za odškodnino 50 din za 7-dnevni tečaj (ta denar bomo pobirali v Mežici).

PRIJAVE:

Za vse tečaje sprejema prijave tov. Adolf Rajtmajer od 10. 12. 1975 do 8. 1. 1976 vsak ponedeljek in torek od 12 — 13 ure in četrtek od 11 do 12 ure, na pedagoški akademiji, Mladinska 9, kabinet za telesno vzgojo, soba 24/1.

Prijava mora vsebovati sledeče podatke: PRIIMEK IN IME, VRSTA TEČAJA, DATUM TEČAJA, TOČEN NASLOV BIVANJA, ŠOLA, LETNIK IN NASLOV ŠTIPENDITORJA, za študente, ki si žele izposoditi opremo, pa še dolžino smuči.

PLAČILO TEČAJNINE: Tečajnino za vse tečaje boste lahko vplačevali od 20. 1. — 29. 1. 1976 vsak ponedeljek, torek in četrtek od 10. do 12. ure na Pedagoški akademiji.

Za vse tečaje bodo uradno prijavljeni le tisti študentje, ki bodo plačali celotno tečajnino do 30. JANUARJA 1976.

Katedra za obvezno telesno vzgojo študentov pri univerzi v Mariboru

Skupna proslava

V torek, 25. decembra ob 19. uri je bila v dvorani Tehniške kemijske šole v Mariboru proslava v počastitev letošnjega dneva republike. To praznovalo so skupaj pripravili gojenci in gojenke dijaških domov Zdravstvene šole, doma v Strossmayerjevi in doma učencev srednjih in drugih šol ter slušatelji Srednje politične šole.

Poleg gojencev, dijakov in slušateljev so se proslave udeležili Franci Kržan z občinske konference ZSMS Maribor, Branko Jurgec z občinske konference klubov OZN Maribor ter Marko Medved s komiteja mestne konference ZKS v Mariboru.

Govor na proslavi je imel Stane Golob, sekretar aktiva ZK Srednji na politični šoli, v kulturnem sporedu pa so sodelovali pevski zbor, recitatorji, pevci, instrumentalisti in folklorna skupina. Za konec pa je bil še mladinski ples.

Filip Matko

Dolenjski javnosti smo predstavili našo univerzo

Od 3. do 10. decembra je v okviru svojega delovanja klub dolenjskih študentov v Mariboru organiziral v prostorih študijske knjižnice Miran Jarc v Novem mestu razstavo pod naslovom PREDSTAVLJAMO UNIVERZO MARIBOR. Z zanimivim pisanim in slikovnim gradivom smo predstavili razvoj mariborskega visokega šolstva od prvih zametkov pa do ustanovitve univerze, predstavili smo posamezne višje in visoke šole, univerzitetno knjižnico, KUD študent, študentski list Katedro itd. Za razstavo je vladalo veliko zanimanje še zlasti med srednješolsko mladino in izrednimi študenti, tako da je razstava svoj namen v celoti dosegla. Ob tem bi se želeli zahvaliti Univerzitetni knjižnici v Mariboru, ki nam je odstopila razstavno gradivo, profesorju Vasji Sterfetu, ki je gradivo strokovno uredil, Univerzi v Mariboru in medobčinskemu svetu ZSMS za Dolenjsko, ki sta našo akcijo finančno podprla.

Dolenjci

Kdo zavira gradnjo študentskih domov?

V Mariboru je bil leta 1964 zgrajen I. študentski dom z 180 ležišči. Danes je v študentskih domovih na razpolago 664 ležišč, kar pa še zdaleč ne krije potreb po študentskih stanovanjih. Število študentov s krajem stalnega bivališča zunaj Maribora iz leta v leto raste, gradnja študentskih domov pa po polzevo napreduje. Zaradi pomanjkanja prostora so morali v študentskih domovih letos zavrniti kar 243 študentov.

Letos so na ravni republike sprejeli program izgradnje dijaških in študentskih domov v Sloveniji, po katerem bi morali že koncem tega leta pričeti gradnjo študentskega doma v Mariboru. Z njim bi vsaj delno pokrili potrebe po novih 250 ležiščih v študijskem letu 1975/76, vendar se gradnja v predvidenem roku ni začela.

Zakaj?

Proces samoupravnega sporazumevanja, ki ga je sprejela Republiška izobraževalna skupnost, je kljub opozorilom univerze v Mariboru stekel le v Mariboru, Ljubljani, Kopru, Novi Gorici. Na podlagi sporazuma bi naj gradnjo domov namreč financirali iz sredstev združenega dela, vendar ta znesek ni bil zajet v okvir splošne porabe. Prav gotovo se lahko strinjamo s tem, da problem izgradnje študentskih domov ne more biti v celoti prepuščen republiški izobraževalni skupnosti, temveč je treba aktivno vključiti tudi občine, samoupravne interesne skupnosti, ustrezne republiške organe, kot tudi študente.

Problem financiranja so kasneje hoteli rešiti tako, da naj bi sredstva zbirali po regionalnem principu. Vendar je zoper takšen način zbiranja sredstev Maribor protestiral, in to povsem upravičeno. Študentje, ki študirajo na univerzi v Mariboru, so namreč zbrani iz vseh delov Slovenije. Zato bi morale tudi vse regije prispevati sredstva za gradnjo domov. Končno so se domenili, da je financiranje izgradnje vseslovenskega pomena in da so zato potrebni stalni viri sredstev. V letu 1976 bodo sredstva baje začela redno dotekati, pa tudi mariborsko stanovanjsko podjetje je za izgradnjo domov namenilo 500 milijonov starih dinarjev.

Mariborska občinska skupščina je brezplačno prenesla v uporabo študentskim domovom in Pedagoški akademiji zemljišče ob Gosposvetski cesti s pogojem, da oba investitorja (Pedagoška akademija in študentski domovi) prevzameta komunalno ureditev zemljišča, kategoriziranega kot kmetijsko zemljišče.

Da bi lahko pokrili najnujnejše potrebe pri začetni fazi gradnje so študentski domovi zaprosili Republiško izobraževalno skupnost za posojilo. Odgovora sploh niso prejeli! Kasneje so dobili posojilo v znesku 45 milijonov starih din iz sklada za izgradnjo študentskih stanovanj pri univerzi v Mariboru, da so lahko pokrili začetne stroške.

Toda gradnja študentskega doma se še vedno ni pričela, izvajajo šele komunalno ureditev zemljišča, kljub temu da je bilo jasno ugotovljeno da že v letošnjem študijskem letu Maribor potrebuje najmanj 250 novih ležišč. Sprašujemo se, kdo zavira izgradnjo študentskih domov, čeravno so potrebe jasno ugotovljene in upravičene, vsi pa tudi vemo, da je stanovanjska problematika študentov ena najresnejših ovir za izvajanje učinkovite socialne in kadrovske politike v Sloveniji.

Darinka Benčina

Dogovarjanje z napako

V Zadnjem letu se je družba pričela bolj vneto zanimati za materialno stanje študentov in reševati vprašanje, kako študirati, ne da bi bil študent preobremenjen z materialnimi težavami. To pomeni, da bo lahko v redu izpolnjeval študijske in ostale družbenopolitične zahteve, ne da bi ga pri tem oviral prazen žep, kruleč trebuh ali podhranjenost. Družba je rešila vsa ta vprašanja na lep, vendar preveč formalen način. Začelo se je dogovarjanje in samoupravno sporazumevanje med delovnimi organizacijami in občinskimi službami — vse v okviru občin. Republiški organi, ki so bili že prej zadolženi za posamezne oblike štipendiranja, so se tako rešili odgovornosti, na občinskih ravneh pa so se prav zaradi tega izgubili. Niso našli svoje vloge, niti niso pričeli izpolnjevati zahtev tako, kakor so bile sporazumno dogovorjene in tudi sprejete. Za primer bi vzeli samo mesece tekočega šolskega leta, ko so delovne organizacije v roku (in to pomeni tudi v dogovorjeni višini) nakazovale denar za štipendiranje, občine pa so nakazovale denar tako prekleto neredno, da je mnogo študentov ostalo brez obljubljene podpore in so se morali zadolževati ali pa, seveda, delati in tako izpolnjevati tudi druge naloge, ki zavirajo redno in nemočno študiranje. Druga ost je v nerednem (mesečnem) izplačevanju štipendij štipendistom — namesto da bi jih prejeli do desetega, so jih prejeli 15., 20. v mesecu ali pa celo ne. Pri tem se seveda ne ve, ali je temu kriva birokratska usmerjenost poslovanja na občinah ali pa so denar (zakaj bi vendar ostal neizkoriščen na žiro računih) porabili v tem času za druge stvari. Samo enkrat se je zgodilo v Mariboru (ta mesec, da so štipendije prišle pravočasno in še tokrat morda zaradi tega, ker je direktiva (ali pa mileje — sugestija) za takšno dejanje prišla od zgoraj!

Vprašali bi se lahko seveda tudi, kaj pomeni družbena solidarnost v primeru, če pride prepozno (primer — štipendije za tri mesece nazaj) in kakšen je njen smisel — ali ne živi ta beseda za sedanjost in v sedanjosti?

In še — vprašanje tovarišu Matjažu Jugoviču — kaj delajo republiški koordinacijski organi (če seveda sploh kaj delajo) in zakaj dovoljujejo takšne anomalije? Zavedati bi se morali, da višina štipendij, ki je obljubljena, tako ali tako ne pokriva osnovnih življenjskih stroškov in zaradi tega bi lahko prihajale štipendije vsaj v rednih, dogovorjenih rokih.

PRIMER IZ NIŠA

Stop nepokriti naložbi

ZA ŠTUDENSKO NASELJE NI BILO DENARJA

V Nišu so ustavili gradnjo študentskega doma, točneje prvega stanovanjskega stolpčiča toplarne in restavracije, ki bi tvorili bodoče študentsko

mesto Lenin. To veliko gradbišče je bilo nepokrita investicija. Republiška izobraževalna skupnost je pred svečanim začetkom gradnje obljubila univerzi v Nišu, da bo prispevala 39 milijonov dinarjev. Obljube ni držala in ker univerza v Nišu ni mogla najti drugih sredstev in ni dobila poročila bank, je morala gradnjo ustaviti.

VEČER
decembra 1975

Predlagamo, da študentje uvedemo samoprispevek in začnemo iz naših štipendij financirati gradnjo študentskih domov. Opozarjamo pa, da bo to možno šele, ko nam bodo pričeli štipendije redno nakazovati.

Nekaj se kuha

V drugi polovici novembra nas je presenetila novica o ukinitvi ljubljanskega študentskega lista Tribune. Po Mariboru so takoj pričele krožiti govorice vseh vrst, najbolj žalostna pa je bila prav gotovo ta, da Tribune kratkoma ne bo več. Ker se novice, ki pridejo do Maribora, med potjo verjetno popačijo — saj smo zvedeli, da so Tribune ukiniteli zaradi nerednega prejetja dotacij, zaradi nerednega poravnavanja stroškov in pa zaradi izrazite študentske miselnosti — tem čenčam nismo verjeli. Poklicali smo Univerzitetno konferenco ZSMS v Ljubljani in se dogovorili za pogovor s predsednikom Alojzom Šketom ter tudi bivšim uredništvom Tribune, ki pa na sestanek ni prišlo. Zaradi tega smo morali verjeti v objektivnost predsedstva in njegovega predsednika — ki je ta dogodek opisal takole:

Katedra: V čem je jedro tega ukrepa?

Šket: „Glavni problem je bila vsebina. Ukinitve pa pomeni le začasno prekinitev izhajanja Tribune. Problem je bil poleg vsebine tudi konstituiranje ZSMS.“

Katedra: To še vedno ni zadosten razlog za ukinitve osrednjega študentskega lista v Ljubljani!

Šket: „Vsebinsko, ki sem jo navedel kot problematično, ni bila v ostrem nasprotju z idejnim konceptom našedružbe vendar je bila Tribuna do sedaj proizvod bolj ali manj uspešne skupine, ki se je uspešno regenerirala. Tribuna jim je bil le ventil, skozi katerega so izražali predvsem svoja stališča, svoje poglede in opredeljene določene pojave. To pa ni prav, saj bi moralo glasilo biti aktualno in izražati dogajanja na Univerzi, sprti obveščati s fakultet in dati možnost za afirmacijo širšemu krogu študentov. Glede neaktualnosti — globljega razmišljanja ni bilo npr. niti o zakonu o visokem šolstvu niti o volitvah v občinsko skupščino... Uredništvo pa je do sedaj še vedno vztrajalo na pozicijah nekega radikalnega gibanja, ki je zahtevalo več, kot je realno mogoče v okviru družbe.“

Katedra: Slišali smo, da si Tribune ukinitil ti?

Šket: „Nisem je jaz. Na predsedstvu smo imeli pred ukinitvijo tri sestanke, dogovorili pa smo se celo za novo uredništvo — ni še potrjeno. Dogovorili smo se, naj se ustavi izhajanje Tribune — takrat je izšla številka 5–6 in distribucijo te številke sem ustavil kot predsednik konference ter o tem obvestil ljudi. Predsedstvo je moj sklep pozneje potrdilo.“

Katedra: Mar lahko predvidevamo, da bo s tem, da je uredniški odbor izbralo predsedstvo, urejeno tudi „cenzuriranje“ vsebine?

Šket: „S konceptom lista se ne bomo več igrali; stvari je treba konkretno določiti v delovnem programu. Sedaj, ko imamo uredništvo, ne bo cenzurnega preverjanja kogarkoli — problem je seveda v kadrovski politiki in nekaterih dogovorih. Izdajateljski svet bo moral biti izredno občutljiv barometer, da bo reagiral na vsebino. Ob premajhni budnosti nas vseh pomeni ukinitve Tribune tudi klofuto za predsedstvo in vse študentarije.“

V novem konceptu lista (obdržal bo staro ime) smo kot temeljno zahtevo nakazali potrebo po tesnejšem sodelovanju fakultetnih glasil in Tribune (le-ta bi lahko v enem mesecu obdelala en „faks“, nato naslednji — in pomagala pri razvoju teh glasil) kakor tudi sodelovanje z Radiom Študent in študentskim listom Katedro iz Maribora.“

Tako je odgovarjal predsednik UK ZSMS Ljubljana, omenili pa smo že, da prizadetih Tribunašev nismo dobili. Predvidevamo lahko, da bo koncept nove Tribune, če bo seveda realiziran, mnogo bolj komunikativen, s tem pa bo izpolnil verjetno tudi pogoj za tesnejše povezovanje s šolami in „odkril“ bistvo študentskega delovanja v okviru ZSMS.

marjan vešnar

Simpozij: marksistična misel v sodobni družbi

18. in 19. decembra je bilo v Ljubljani znanstveno posvetovanje o marksistični misli v sodobni družbi. Organizator, univerzitetna konferenca ZKS pri ljubljanski univerzi, je že v začetku napravila nekaj napak, največja pa je, prav gotovo neobveščanje, oziroma neažurno obveščanje zainteresiranih zunaj predvidenega kroga sodelujočih. Tako so mariborski pedagoški delavci, pa tudi študentje, skrajda odpadli in samo njihovi zavzetosti gre zahvala, da so za mizo v zbornični dvorani univerze v Ljubljani dobili nekaj prostih mest. Aktivno na razpravi seveda niso tako kvalitetno sodelovali, kot bi lahko, saj so dobili obvestila slab teden pred pričetkom posvetovanja, tako da je bilo sodelovanje koristno le v toliko, da so se spoznali z različnimi mišljenji in pristopi k razvijanju marksistične miselnosti v naši družbi. Tako pomemben posvet je bil že dolgo časa potreben, še bolj potrebni pa smo na tem področju povezave in sodelovanja z drugimi univerzitetnimi centri v Jugoslaviji. Znano je namreč, da ne moremo razvijati svoje marksistične miselnosti, še manj pa, da bi se pri tem ograževali od drugih. Verjetno bodo na naslednjem tovrstnem posvetovanju bolj poskrbeli za vabila k sodelovanju, saj moramo k razvoju te misli prispevati tudi mi. Več o tem v prihodnji številki katedre.

Izšla je nova številka Prerezov

V tem šolskem letu je skupina asistentov VEKŠ's pomočjo zunanjih sodelavcev nadaljevala z izdajanjem Prerezov, strokovnega časopisa ali publikacije, ki ima svoj obstoj v opravičilu, da je skorajda mednarodna. Poleg velikega števila sodelavcev z vseh vetrov, pa so se mladi strokovnjaki tudi potrudili, da so zajeli vse aktualne dogodke in jih obdelali po svoje, sveže in izvirno. Vsebinski koncept lista zajema problematiko s področja gospodarstva in politike, razjasnjuje pa tudi vprašanja v zvezi z razvijanjem znanstvene misli in njenega usklajevanja s sodobnimi tokovi naše samoupravne prakse. V tej, tretji številki, Prerezov obravnavajo asistenti rabo sodobne tehnologije v deželah v razvoju, razpravljajo o vprašanju razvojne moči, o oblikovanju domačih cen v odvisnosti od svetovnih, razčiščujejo nejasnosti ekonomske politike s stališča razvoja strukture gospodarstva; nadalje govorijo o novem bančnem sistemu, o pomenu uporabnega oblikovanja, kakor tudi o materialni odgovornosti delavcev v združenem delu. Številka se končuje s prispevkom, ki pomaga osvetliti razredne boje v razburkani državi Španiji. Celotna številka Prerezov je zanimiva, čeprav tematsko razdrobljena, vendar predstavlja temelj za tesnejše sodelovanje asistentov ekonomskih, socioloških in politoloških znanosti, kakor tudi za strokovna razmišljanja mladih strokovnjakov iz prakse.

Simpozij: visokošolstvo v združenem delu

Prejšnji teden so bili, prostori VEKŠ polni visokoletečih misli o povezavi visokega šolstva z združenim delom. Mnogo novega, kar je bilo na tem mednarodnem simpoziju izrečenega, bomo morali uveljaviti in uresničiti v praksi, sicer bo to samo en simpozij več in bo svoj smisel lahko iskal v prijetnih spominih, naprimer zaradi novih poznanstev, ne pa kot simpozij, ki je dal osnove za novo kakovostno sodelovanje. Marsikaj pa je bilo narobe že pri organiziranju simpozija. Tako bi lahko omenili, da temeljnega referenta niso pripravili domači avtorji, da je celotna vsebina simpozija razbita, neenotna in skorajda ne upravičuje naslova, in da so seveda organizatorji tega simpozija delali v preveč ozkem in zaprtim krogu. Visoko šolstvo v združenem delu je med drugim specifična jugoslovanska in samoupravna problematika, polovico referatov pa so pripravili tuji avtorji. Tematsko je simpozij razdeljen na tale poglavja: temeljna organizacijska enota pedagoškega raziskovalnega dela, načrtovanje visokošolskega pedagoškega raziskovalnega procesa, oblike visokošolskega študija in kolokviji, ki so jih pripravili domači avtorji in vsebinsko tudi ustrezajo naslovu.

S simpoziji in na simpozijih se učimo in eden od podukov bo verjetno tudi ta simpozij. Želeli bi le, da od njega ne bo ostal le pompozni častni odbor ali pa želja po mednarodnem sodelovanju, pač pa uresničitev jasnih izhodišč za nadaljnje in bolj poglobljeno povezovanje visokošolskega študija v združene delovne organizacije. Več o simpoziju v prihodnji številki katedre.

V študijskem letu 1974/75 smo v nakladi 7.000 izvodov izdali 10 števil po 16 strani, dve dvojni številki po 24 strani in tri številke literarne priloge OBRAZI ter kot prilogo tudi tri samoupravne sporazume. V XV. letniku smo objavili okrog 160 važnejših člankov, ki jih je napisalo povprečno 13 avtorjev na številko.

Razmerje med pisci iz uredniškega odbora in zunanjimi sodelavci je 1:1, kar je nedvomno zelo spodbudno, vendar pa je pri tem potrebno omeniti, da se je sodelovanje piscev izven uredniškega odbora odražalo predvsem skozi krajše informacije ali intervjuje, medtem, ko je tehtnejših člankov manj. V primerjavi s XIV. letnikom je treba tudi poudariti, da je naraslo število piscev izven sfere študentstva od 5 % v letu 1973/74 na 15 % v letu 1974/75. Prav gotovo bo treba v prihodnjem obdobju ta odstotek še zvišati,

in informativnost nam izpodbija tudi dejstvo, da še vedno niso zažvela interna glasila na visokošolskih zavodih. Le-ta bi Katedro „oprostila“ pisanja o obrobni internih problemih posameznih visokošolskih zavodov in bi se tako lahko posvetila širši univerzitetni in družbeni problematiki. Prav tako pa še tudi ni definirana vloga Katedre v (trenutno še neizgrajenem) visokošolskem komunikacijskem sistemu. Soočamo se tudi s problemi kako zagotoviti zanesljive in hitre vire informacij, pa tudi izdajateljski svet Katedre kot družbeni organ upravljanja lista še ni zaživel v dovoljni meri.

Zaradi neučinkovitosti in imobilnosti študentske organizacije — Univerzitetne konference ZSMS v Mariboru — ki ne izpeljuje zahtevanih akcij ali dela to prepozno, pa je naše pisanje večkrat neučinkovito in izzveni v prazno.

Zadnjih nekaj let tudi počasi upada število stalnih naročnikov, zato bomo morali čimprej okrepiti distribucijsko službo in povečati število sedanjih 4500 stalnih naročnikov.

Kar se tiče finančnega poslovanja lahko rečemo, da se ujema s finančnim načrtom za leto 1975. Dotacije od univerze Maribor in UK ZSMS dotekajo v rednih obrokih kot je predvideno, Kulturna skupnost SRS pa je obljubila, da nam bo odobrena sredstva nakazala do konca tega leta. Sredstva je nakazala tudi skupščina občine, ki pa nam je brez obrazložitve sporočila, da nam nadaljnje dotacije ukinja. Izdatke smo redno krili in s tem ohranili dobre odnose s tiskarno, distribucijo in sodelavci. V prihodnjem letu pa bo naše finančno poslovanje odvisno tudi od sporazuma o mladinski periodiki, ki se pripravlja pri RK SZDL. Sporazum bo namreč poenotil kriterije za financiranje mladinskega tiska na področju SRS.

SVET KATEDRE

Končno se je konstituiral tudi izdajateljski svet Katedre kot družbeni organ upravljanja lista. V svetu Katedre je poleg članov uredniškega odbora tudi delegacija širše družbene skupnosti sestavljena iz članov predsedstva univerzitetne konference ZSMS, univerze v Mariboru, komiteja univerzitetne konference ZKS, občinske konference ZSMS, in marksističnega centra.

Svet Katedre se je sestel 16. decembra 1975 in potrdil programsko zasnovo in izvajanje koncepta lista v minulem obdobju. Potrdil je tudi nov uredniški odbor in pa kandidata za novega glavnega in odgovornega urednika, Marjana Vešnarja.

Več o tem, kaj smo se pogovarjali na seji sveta Katedre in katera stališča in sklepe je svet sprejel, bomo poročali v naslednji številki.

Mik Rebernik

Nekaj o KATEDRI

da se bo tudi skozi pisanje Katedre odražalo sodelovanje med študenti in učitelji in pa povezava visokega šolstva z gospodarstvom in širšo družbeno skupnostjo.

Žal pa nas pri pregledu XV. letnika moti dejstvo, da se v skoraj vseh številkah pojavljajo kot pisci eni in isti ljudje, kar še zlasti velja za pomembnejše članke. Vendar pa to ni toliko krivda uredniškega odbora kot pa splošen odraz stanja v študentski organizaciji na univerzi ter premalem zanimanju in angažiranju posameznikov in družbeno političnih organizacij za tovrstno akcijo.

Prevladujoča problematika XV. letnika Katedre je predvsem s področja reforme in razvoja visokega šolstva, kar je povsem razumljivo v pogojih sprejetja novega zakona o visokem šolstvu, ustanovitve univerze v Mariboru in pa novega organiziranja visokošolskih delovnih organizacij. Podrobnejša razčlenitev obravnavane tematike je bila že podana v Katedri štev. 3. z dne 31. oktobra 1975 pod naslovom „O čem je pisala Katedra v študijskem letu 1974/75“.

Poleg rednega izdajanja Katedre smo člani uredniškega odbora tudi aktivno delali v mladinski organizaciji — omenim naj samo javno tribuno o štipendiranju in aprilске študentske igre. Organizirali smo okroglo mizo o novi študentski organiziranosti in specializiranih organizacijah ter aktivno posegli v razpravo o novem zakonu o visokem šolstvu in samoupravnem sporazumu o združitvi v univerzo v Mariboru. Ob razglasitvi univerze v Mariboru smo izdali posebno številko, sodelovali smo na protestnem zborovanju proti Francovemu režimu, ob Tednu Komunistov v Mariboru pa smo izdali tematsko številko in organizirali posvetovanje o komuniciranju in informiranju v visokem šolstvu. Povezali smo se tudi z glasili delovnih organizacij na območju Maribora in organizirali seminar za člane uredniškega odbora in dopisnike Katedre.

S takšno dejavnostjo bomo morali tudi v prihodnje nadaljevati, še zlasti velja to za prirejanje okroglih miz in javnih tribun o perečih študentskih in družbenih problemih.

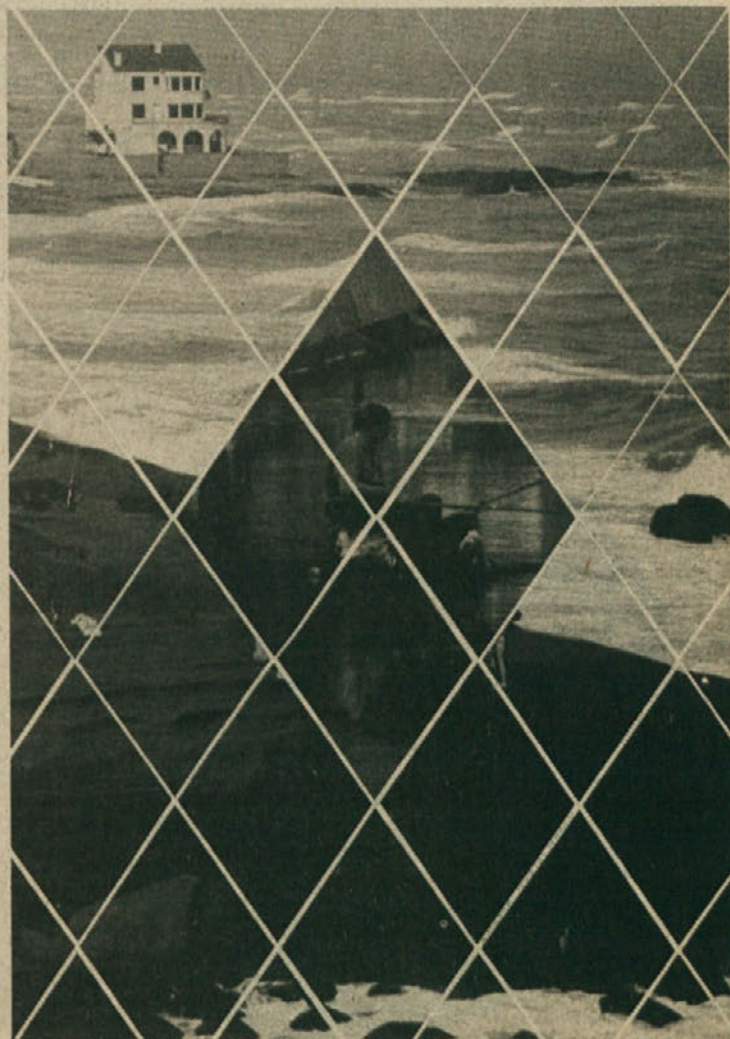
PROBLEMI

Pri svojem delu se srečujemo s številnimi problemi, ki pa so bolj tehnične in organizacijske narave kot ideološkopolitičnega značaja, s kakršnimi so se srečevali in se še srečujejo ostali študentski listi.

List ustvarjamo redni študentje brez prakse v novinarskem poslu, poleg tega pa tudi slabo podkovani v sami teoriji, kar se nedvomno odraža na komunikativnosti lista. Zato bo moralo dodatno izobraževanje članov uredniškega odbora in dopisnikov Katedre postati stalna praksa, saj sicer ne bomo mogli zagotoviti kvalitativne rasti časopisa.

S težavo pridobivamo nove sodelavce iz vrst študentov še težje pa iz vrst pedagoških in nepedagoških delavcev. Ker so, kot že rečeno, naši sodelavci neprofesionalni novinarji, ki pač pišejo o tem, kar se jih neposredno dotika in v čemer so angažirani; je težko določevati jaseen koncept posamezne številke, pisanje pa je premalo konkretno in ostro.

Skušamo biti bolj prisotni in informativni. Predpogoj za to pa je redno izdajanje v čim krajšem časovnem razkoraku, kar pa nujno zahteva večje število sodelavcev in pa seveda več finančnih sredstev. Sedaj izhajamo tritedensko, kar pa je za vlogo aktivnega informatorja premalo. Aktualnost

Usmerjeno izobraževanje

Tako kot drugod se tudi pri nas vse bolj pojavljajo oblike usmerjenega izobraževanja. Pojavljajo se največ na srednjih šolah, vse bolj pa se skušajo v svoji moči uveljaviti tudi na osnovnih šolah. Kakšen je program, kakšne so naloge, da bo usmerjanje čim bolj steklo?

Za leto 1976 so bile določene te važne naloge:

- povečanje obsega in izboljšanje učinkovitosti ter kakovosti usmerjenega izobraževanja;
- uvajanje usposabljanja mladine za splošno ljudsko obrambo in samozaščito v vse srednje šole;
- priprave za postopno reformo srednjega šolstva;
- nadaljna organizacijska in vsebinska integracija srednjih šol;
- dograjevanje sistema za materialno preskrbo in socialno varnost učencev in študentov.

To je le del nalog, ki pa nam dovolj jasno povejo, da uspeh ob uresničitvi teh nalog ne bi smel izostati.

Dejavnost srednjega šolstva in srednješolskih domov:

Danes imamo v Sloveniji 237 srednješolskih zavodov, med katere prištevamo vse gimnazije, poklicne, tehniške in njim ustrezne strokovne šole; od tega je 17 srednjih šol pri organizacijah združenega dela.

Leta 1975 se je šolalo 74.900 učencev, na teh šolah opravlja vzgojno-izobraževalno dejavnost 6.557 pedagoških delavcev, ob teh pa je na srednjih šolah zaposlenih še 1079 drugih tehničnih, strokovnih in administrativnih delavcev. Vsako leto uspešno konča te šole več kot 18.000 učencev, ki so si pridobili strokovno poklicno izobrazbo. Zraven teh šol pa deluje v Sloveniji po zakonu o poklicnem izobraževanju in o urejanju učnih razmerij še 15 šol za specializirane delavce, v katerih se šola 725 učencev, vsako leto pa uspešno konča to šolanje približno 340 učencev z izobrazbo specializiranega delavca.

Za učence srednjih šol imamo v Sloveniji 60 domov z 12.770 gojenci in 460 pedagoških delavcev.

In kolikšen je dosedanji obseg dejavnosti višjega in visokega šolstva? Ta hip imamo v Sloveniji 9 višjih šol, 4 visoke šole, 3 umetniške akademije in deset fakultet, ter dislocirane oddelke za razredni pouk pri pedagoških akademijah, dislociran oddelke fakultete za strojništvo v Kopru in oddelke visoke ekonomsko komercialne šole v Celju. V študijskem letu 1974/75 je bilo vpisanih 18.500 rednih študentov, od tega na višješolski študij 3100 rednih študentov, v letu 1974 je diplomiralo 3400 študentov.

Za uspešno delovanje pa so nakazane nove naloge po veljavnih predpisih:

- uvedba nove študijske smeri „samoupravljanje s temelji marksizma na fakulteti za socialno politične vede in novinarstvo in visoki ekonomsko komercialni šoli;
- uvedba nove študijske smeri „obramba in zaščita“ na fakulteti za socialno politične vede in novinarstvo;
- prehod na II. stopnjo oddelkov za kemijo in kemijsko tehnologijo, elektrotehniko in gradbeništvo VTŠ v Mariboru;
- marksistični center na Univerzi v Ljubljani in Mariboru.

Materialna preskrba učencev in študentov

Za poučne in šolske izlete v skladu z učnimi načrti dajejo 2.660.000 dinarjev. Ta sredstva znesejo 30 dinarjev na učenca oz. študenta na leto, kar pomeni, da je regresiran izlet v vrednosti 100 dinarjev na udeleženca.

Sredstva zagotavljamo v okviru družbenega dogovora o regresih za skupinska potovanja otrok in mladine.

Izobraževalna skupnost zagotavlja domovom za učence srednjih šol tudi denar za vračilo anuitet iz naslova posojil, najetih z njenim soglasjem, in denar za investicijsko vzdrževanje v višini 75 odstotkov od vrednosti amortizacije. Letos so zaradi kritičnega stanja dijaškega doma učence v Kopru preselili v hotele. Obveznosti izobraževalne skupnosti za kritje stroškov v letu 1976 znašajo 5.800.000 dinarjev. Na področju zdravstvenega zavarovanja študentov in učencev ne načrtujemo novih nalog, obseg sredstev pa povečujemo glede na porast sredstev na zavarovanca v letu 1975 za eno tretjino, skupno 4.470.000 dinarjev, ter za zavarovanje učencev pri praktičnem pouku 3.000.000 dinarjev.

(Osnutek okvirnega programa vzgojnoizobraževalnih dejavnosti na področju usmerjenega izobraževanja v SR Sloveniji za leto 1976 — gradivo za javno razpravo)

Učni načrt na srednjih šolah

Gimnazija pedagoške smeri v Mariboru je v prvem letniku 1975/76 uvedla nov učni program. Čeprav ob koncu prvega polletja še vedno manjka precej učbenikov, je takšen način dela naletel na pravi odmev med dijaki. V novi učni načrt je vključeno dveletno splošno šolanje. V teh dveh letih se obravnava strnjena snov prejšnjega učnega programa, ki je trajal vsa štiri leta, le da je snov zajeta samo površinsko. Po dveh letih se dijaki začnejo usmerjati v predmete, ki jih nameravajo pozneje študirati. V tretjem in četrtem letniku poglobljeno obravnavajo dijaki predmete, za katere so se odločili. Prednosti tega usmerjenega učnega programa so v tem, da imajo dijaki določene predmete, ki jih nameravajo pozneje sami poučevati, več ur tedensko, medtem ko poslušajo takoimenovane „stranske predmete“, ki jim navadno delajo preglavice in jih pri svojem poklicu ne bodo uporabljali v tolikšni meri, manj ur na teden. Sočasno z dobrimi lastnostmi pa se pojavljajo tudi slabosti novega učnega programa. Po razgovoru z dijaki prve preizkusne generacije sva analizirali nekaj teh slabosti. Največji problem je pomanjkanje učbenikov in zato so dijaki obremenjeni s pisanjem snovi, zaradi pomanjkanja časa pa so prikrajšani za natančnejšo razlago snovi. Ker je snov strnjena, je učni načrt prenatrpan, posledice tega pa so: površinsko dojetje, nerazumevanje in slaba pripravljenost za razgovor.

Od tega učnega načrta pričakujemo bolj samostojen nastop dijakov pri podajanju snovi v njihovem poklicu, ker se na to privajajo že sedaj v razredni skupnosti. Tako že sedaj premagujejo ovire pri sproščnem podajanju snovi. Ob takem delu na srednji šoli jim bo tudi lažji prehod na samostojni študij na visoki šoli. Ob tem upamo, da bodo stiki med dijaki in študenti tesnejši.

Ker ZSMS do sedaj ni organizirala nobenih prireditev, na katerih bi prišli dijaki v stik s študenti, upamo, da se bo to v prihodnosti zgodilo. To povezavo bi lahko organizirali na področju kulture, športa ali posameznih obšolskih dejavnosti.

Če bodo v bližnji prihodnosti vse te naloge, ki sva jih navedli, in vsa ta upanja ter želje, ki jih izražamo vsak dan, uresničene, bo naše šolanje postalo prijetnejše, cilj šolanja pa jasnejši.

Zlatka Lampret
Melita Novak

Mladost pred štiridesetimi leti

V zadnjih nekaj mesecih smo veliko slišali o razvoju visokega šolstva v Mariboru. Prav je, da se ob tem spomnimo tudi ljudi, ki so k temu razvoju pripomogli. Zato smo se odločili, da poprašamo o predvojnih študentskih letih prof. dr. Draga Tribnika z višje pravne šole. Kdor dr. Tribnika pozna kot profesorja (in teh v 15-letih njegovega pedagoškega udejstvovanja ni malo), ve, da študentje zanj niso samo skupine ljudi, ki jim je treba predavati neko snov, pač pa so ljudje, ki jih je treba naučiti, ki imajo svoje probleme, ki jim je treba včasih priskočiti na pomoč, pomagati kot človek človeku.

Dr. Tribnik nas zapušča. Radi bi se mu zahvalili za ves trud in požrtvovalnost, ki ni bila samo skrb profesorja za študente, temveč za ljudi, v katere zaupa.

KATEDRA: Šinjo se glasovi, da v kratkem zapuščate vrste pedagoških delavcev Višje pravne šole.

DR. DRAGO TRIBNIK: Glasovi niso samo uganjanja, marveč dejstvo. V začetku aprila prihodnjega leta mi poteče 40 let službene dobe, že pred leti pa sem tudi dopolnil 60 let. Kakor vidite, sém glede prikaza let starosti nekoliko nejasen. Zakaj, ugibajte sami.

KATEDRA: Če je vaša odločitev dokončna, nas zanima, kako gledate sedaj, ko nas zapuščate, na svojo dolgo službovanje. Ali je bilo uspešno?

DR. DRAGO TRIBNIK: Tega odgovora vam ne morem posredovati sam, uspešnost dela posameznika ocenjujejo drugi, pa tudi družba kot celota.

KATEDRA: Povsem se strinjamo z vašim odgovorom, vendar nas zanima, ali ste se v dolgem času službovanja čutili srečnega?

DR. DRAGO TRIBNIK: Odgovor ni lahek. Vsekakor pa sem se svojčas odločil za študij prava premišljeno, če hočete, iz nagnjenosti in veselja do pravne znanosti, ki, kakor sami veste, obravnava številni in obsežen spekter družbenih odnosov. Takšno premišljeno odločitev za poklic priporočam tudi mladi generaciji. Kdor svojega poklica ne opravlja z ljubeznijo, z njim ne more biti zadovoljen, pa tudi ne osebno srečen.

KATEDRA: Pa ste morda le kdaj menjali poklic?

DR. DRAGO TRIBNIK: Moj odgovor na vaše prejšnje vprašanje želite očitno preveriti. In prav imate. Razen poslednjih 15 let službovanja kot profesor predmetov Uvod v pravoznanstvo in Kazensko pravo na Višji pravni šoli v Mariboru, sem pred tem opravljal posle sodniškega pripravnika, po osvoboditvi, oziroma po vrnitvi iz izseljenstva pa 14 let posle sodnika in predsednika občinskega sodišča v Slovenski Bistrici in Mariboru. Kljub temu, da sem se leta 1960 iz sodnika prelevil v prosvetarja — učitelja, nisem imel občutka, da sem menjal poklic. Glejte, pravna materija in znanje, ki sem ga kot sodnik uporabljal v praksi pri reševanju konkretnega primera, sem na šoli podajal in posređoval sistemsko-teoretično, zato pa mi kot praktiku tudi ni bilo težko teorije povezovati s prakso, zlasti pri podajanju materije Kazenskega prava.

Pa še ena asociacija je med obema poklicema. Menim namreč, da sta napor in metoda sodnika pri ugotavljanju materialne resnice do neke mere identična z naporom in metodo profesorja, ki pri izpitih ugotavlja znanje študenta. Zdi se mi, da je tako, čeprav obstajajo določene razlike. Mislim, da ste me prav razumeli. Nikakor namreč nisem imel namena študenta istovetiti morda celo z obtožencem ali toženo stranko, govora je bilo le o naporu in metodi sodnika pri ugotavljanju materialne resnice na eni strani in o naporu in metodi profesorja pri ugotavljanju študentovega znanja. Za oba je to odgovorna naloga.

KATEDRA: Še vprašanje, ki se nanaša na vaša študentska leta in vaše tedanje udejstvovanje. Slišali smo, da ste pripadali krogu študentov ljubljanske univerze, ki je bil v tedanjih časih levo usmerjen.

DR. DRAGO TRIBNIK: Res je tako. Že od svojih najmlajših let sem imel, rekel bi, skoraj prirojeno averzijo zoper socialne neenakosti in s tem združenimi krivicami. Šlo je za določeno motiviranost, ki jo nosi v sebi posameznik, eden bolj, drugi manj.

Ko sem se v šolskem letu 1929/30 kot 18-letni mladenič vpisal na Pravno fakulteto ljubljanske univerze, sem pristopil in se včlanil v Jugoslovansko akademsko društvo Triglav, katerega član sem bil vse do 31. marca 1934, ko je bilo društvo z odločbo kraljeve banske uprave na temelju določil zakona o društvih, shodih in posvetih razpuščeno z utemeljitvijo, da je prekoračilo svoj statutarni delokrog in ravnalo zoper obstoječi pravni red. Zgodovina Triglava je bila tesno povezana z mojo življensko potjo in z mojim svetovnonazorskim dozorevanjem. Triglav, ki je bil pomemben dejavnik v študentskem boju proti režimu šestojanuarske diktature iz 1929. leta, je bil načelen ideološki boj na dveh frontah. Prvič proti konservativizmu in političnim gledanjem drugih akademskih društev, npr. katoliških, zlasti pa proti akademskemu društvu Jadran, ki je še leta 1929 izrazilo

zastopalo unitaristične težnje diktatorskega režima in jih uveljavljalo tudi v praksi. Drugič proti lastni starešinski organizaciji, katerih člani so v veliki večini zastopali konzervativne, liberalistične nazore, trdno pa tudi vztrajali pri ideji integralnega jugoslovanstva. Akademsko društvo Jadran je že januarja 1932. leta sprejelo sklep, da prekine s Triglavom vsako sodelovanje. Po mnenju Jadranašev so se v Triglav sistematično vtihotapljali elementi, ki niso imeli s prvotnimi triglavanskimi idejnimi smernicami prav nič skupnega. Ta očitek Jadrana res ni bil iz trte zviti. Triglav je dejansko res vedno bolj prevzemal marksistično orientacijo in svojstven pogled na slovensko narodnostno vprašanje. V društvu so bila predavanja, debatni večeri in razgovori, na katerih so obravnavali npr. nacionalne, gospodarske, zlasti pa socialne probleme. Rezultat takšne vzgoje članstva je nujno vodil do tega, da se je Triglav odrekel integralnemu jugoslovanstvu, številni člani pa smo si prisvojili marksistični svetovni nazor.

Omembe vreden je tudi boj Triglava s starešinskim društvom. V spomin se mi je vtisnil triglavanski zbor v Ptuj, 15. avgusta 1931, na katerem je bila izdana resolucija, v kateri je bilo med drugim navedeno, da Triglav teži za prirodnim tolmačenjem narodne zavesti in izhaja prek slovenstva do harmonije vseh jugoslovanskih narodov. S takšno formulacijo je bila prav gotovo izražena volja po federativni ureditvi naše države. Ves ta razvoj je imel za posledico vedno globlji razkol s starešinami, ki so svoj dosedanjí „naraščaj“ v zvezi s svojstvenim gledanjem Triglava na slovensko narodnostno vprašanje celo razglaševali kot „klerikalne punktaše“. V tej zvezi se dobro spominjam na 28. redni občni zbor, ki je bil 25. oktobra 1933 v prostorih takratnega hotela Miklič, ko je moj sošolec Arno Svetlin, tedanji predsednik Triglava, reagiral na takšne in slične klevete z besedami: „Vemo zelo dobro, da sta oba izrodka, klerikalizem in liberalizem, ponižna hlapca vsemogočnega gospodarja Kapitalizma“. Tudi sem se udeležil zgodovinskega zadnjega poskusa pomiritve Triglavancov s svojimi starešinami v februarju 1934 v Mariboru, v dvorani hotela Orel. Triglavane je zastopala le mala grupa. Dnevni red je imel le eno točko in to „Poročilo ljubljanskega Triglava“. Tudi ta sestanek je ostal neuspešen, saj sta glavna govornika Triglavancov, spominjam se zlasti Ante Novaka, med drugim izrecno izjavila, da se večina društvenih članov Triglava nagiba k marksističnemu svetovnemu nazoru. Kot sem že navedel, je bil Triglav kmalu nato, to je 31. marca 1934, razpuščen. Kot dokazno gradivo, ki je utemeljilo razpust, je policijska uprava imensko naštel Triglavane, ki so bili obsojeni po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi, med njimi Lidija Šentjura, Milka Goršiča in druge. Tudi so bili med hišno preiskavo v društvenem prostoru Triglava zaplenjeni komunistični letaki, pa tudi takrat ilegalna marksistična literatura.

Datumov, ki jih navajam, si, kar je povsem jasno, nisem zapomnil, sem si jih pa osvežil z vpogledom v knjigo Slovensko študentsko gibanje 1919–1941.

Mariborski študentje najrazličnejših jugoslovanskih univerz, zlasti pa ljubljanske in zagrebške, smo imeli v Mariboru tradicionalno Društvo jugoslovanskih akademikov, društvo, ki je povezovalo študente v počitniških mesecih. Prvotno je društvo gojilo zgolj družabnost. Velika preokretnica pa je nastopila, mislim, leta 1934, ko je nastopila nova granitura, pripadal sem ji tudi sam, ki se je sistematično pričela ukvarjati z marksizmom, prirejala interna predavanja, debatne večere, kakor smo jih takrat imenovali, in drugo. Začelo se je šušljati, da so mariborsko Društvo jugoslovanskih akademikov zasedli marksisti, ki imajo celo zveze z nekaterimi delavskimi stankami. Sledil je razpust društva.

Veste, bili smo mladi in neugnani. Bil pa je to vendarle čas, ki je posamezniku oblikoval svetovni nazor, ki ga je razvoj dogodkov potrdil kot pravičnega — socializem je postal svetovni proces. Od tistih časov, ki sem jih bežno opisal, pa je minilo že 40 in več let.

Zapisala: MARIJA ŠUTA

Kaj je raziskovanje

(ali: kdo bo vzgajal raziskovalce)

Pod tem naslovom je naš list izvedel med pedagoškimi delavci malo anketo, ki bi naj pokazala, kakšna so mnenja o tej kategoriji človeške aktivnosti. Kaj je prinesla anketa, boste spoznali takoj, pred tem pa bi se želeli opravičiti anketiranim profesorjem, ker jih uporabljamo kot pokazatelje mišljenja najbolj eksponiranih (kot pedagoški in znanstveno raziskovalni delavci) predstavnikov naše družbe.

Raziskovanje! V svet skrivnosti potopljena beseda, ki med preproste ljudi vnaša nemir in nemo občudovanje. Toda, proč z mistiko! Raziskovanje je običajno, prav nič zahtevnejše delo od vsega ostalega dela na našem vesoljnem svetu. Raziskovalno delo je, le priznajte tovariši strokovnjaki, obrt, ki ji ni para pod soncem. Potrebne je precej naštudirane metodologije, osnovnega znanja (kot pri vsakem drugem delu!), nekaj rutine, volje in seveda stimulansa, pa stvar steče, da je veselje. Anketa, ki smo jo izvedli, seveda ni imela želje, da bi razvrednotila to dejavnost, kakor dela morda pisec teh vrstic, pač pa da prikaže, kaj si pod tem nazivom sploh predstavljamo.

Da ne bi učili naših profesorjev o marksistični misli in o temeljih dialektičnega materializma, ne bomo debatirali z mnenjem vsakega učitelja, pač pa bomo zapisali pravilno definicijo raziskovalnega dela. To pa zaradi tega, ker se je v prejšnjih in še posebej v tem letu, pričela pojavljati širša družbena zahteva po vzgajanju strokovnjakov — raziskovalcev na vseh ravneh strokovne izobrazbe. Le tako bo naša družba lahko razvila svojo specifiko za obstoj in, seveda, tudi materialni in duhovni dvig. Za to zahtevo pa so seveda v prvi vrsti potrebni pedagoški delavci, ki vedo, kaj in kako morajo vzgajati. Koliko so naši pedagogi pripravljeni za to nalogo, lahko vidite sami — če boste primerjali naslednje trditve z njihovimi odgovori. Še enkrat poudarjam — to je širša družbena zahteva in ne stvar posameznika.

Torej: raziskovanje je (a) spoznavna dejavnost analize in komparacije, (b) ki se dogaja v praksi (c) na praktičnem in stvarnem problemu in (d) je predhodnica določenemu ukrepu v stvarnosti (Gian Antonio Gilli — Kako

se raziskuje). V tej kratki in jasni definiciji je zajeta osnovna misel Marxovega nazora in seveda tudi možnost za razvoj naše družbe. Še enkrat poudarjam, da raziskovanje ni stvar posameznika, kakor tudi marksizem ni le prazna beseda (oboje je osnova naših družbeno-ekonomskih sprememb), ali kakor je dejal Prešeren: „V Ljubljani živi dihur, ki noč in dan žre knjige, od sebe pa ne da nobene fige.“ Takih tipov, oziroma takih individualistov pri nas ne potrebujemo, saj bo sicer samoupravljanje postalo le hit določenega trenutka, ne pa pogoj naše eksistence.

MNENJA PROFESORJEV O RAZISKOVALNEM DELU NA VPS

ŠIME IVANJKO, PROF. NA VPS

Meni, da je raziskovalno delo pogoj za pedagoško delo. Pri vsakem profesorju bi moralo biti raziskovalno delo tesno povezano z edukativnim procesom.

MITJA NOVAK, PROF. NA VPS

Dejal je, da je znanstveno raziskovalno delo na vsaki visokošolski ustanovi velikega pomena. Raziskovalno delo ima velik vpliv pri reševanju na določenem strokovnem področju. Na področju pravnih znanosti je raziskovalno delo pomembno za urejanje celega terena ter najrazličnejših pravnih institutov. Rekel je, da raziskovalno delo ne sme biti le fundamentalno, temveč, da mora biti tudi v praksi uporabljivo. Res je, da študentje ne morejo posegati v globoke temelje raziskovalnega dela, je pa neprecenljivo za aplikativne raziskave, kakor za ugotavljanje temeljnih anomalij na določenem področju.

LUDVIK TOPLAK, PROF. NA VPS

Vsaka znanost ima svoj predmet in metode dela. Pravniki ločimo pravne tehnične metode in znanstveno raziskovalne metode dela. Veda, ki proučuje te metode pravnega dela, je metodologija. V učnih programih pravnih fakultet je preučevanje metod znanstveno raziskovalnega dela potisnjeno v ozadje. Glede na to, da je metodologija mlada veda, mislim, da zaradi tega metodologija pravnega dela (bodisi pravno tehničnega ali znanstveno raziskovalnega) v učnih programih ni v celoti izpeljana.

Tov. Toplak je predlagal dva načina izvajanja raziskovalnega dela. Uvede naj se metodologija dela kot poseben predmet pod nadzorstvom enega profesorja in v tem okviru naj bi študenti združili svoje praktično delo z raziskovalnim delom. Druga varianta pa je, da metodologijo dela razvija vsak profesor v okviru svojega predmeta, v sklopu seminarskih nalog in vaj ter uvaja študente v praktično in raziskovalno delo.

TONKA JUREJEVIČIČ, PROF. NA VEKŠ

„Raziskovanje lahko opredelimo kot proces spoznavanja, kjer skušamo na osnovi opazovanja (zaznave pojava in analize) utemeljivte značilnosti opazovanega pojava in zakonitosti njegovega razvoja odkriti nove značilnosti pojava ali zakonitosti v njegovem razvoju. Spoznanje, do katerega smo prišli z raziskavo, ni dokončno; preverjamo ga v praksi ter na osnovi novih dognanj nadaljujemo z raziskovanjem.“

DUŠAN ZBAŠNIK, ASISTENT NA VEKŠ

„Raziskovanje je smiselna dejavnost človeka, ki z uporabo posebnih raziskovalnih metod poskuša dognati nove izsledke na vseh področjih njegovega prizadevanja.“

ANKA KRISTAN, PROF. NA VEKŠ

„Ločim dve vrsti raziskovalne dejavnosti:

- fundamentalno raziskovanje, ki predstavlja proučevanje teoretičnih izsledkov in njihovo poglobljanje;
- aplikativno raziskovanje, ki naj zajema proučitev problema in analiziranje zbranih podatkov z uporabo ustreznih kvantitativnih metod ter podajanje ugotovljenih kvalitativnih odnosov med pojavi.“

FRANJO VIZJAK, PROF. NA VEKŠ

„Raziskovanje je proces nenehnega iskanja — iskanja poti za spoznavanje problemov in možnosti za njihovo reševanje. Je nenehno konfrontiranje nekih miselnih hipotez oziroma nekih abstraktnih modelov, ki nastajajo v naših glavah z objektivnim svetom, ki nas obdaja. Za naše (ekonomsko) področje pa je objektivni svet pravzaprav zavest vseh subjektov (družbe) in problem je, da te zavesti ne moremo točno v smislu matematičnih modelov opredeliti oziroma ugotoviti, posebej zaradi tega, ker je zavest dinamična kategorija. Ko smo na podlagi stanja zavesti konstruirali ta model, pride do faznega premika v tem, da ko smo ta model izdelali, in ga skušamo na področju družbeno-ekonomskih odnosov uporabiti za rešitev družbeno ekonomskih odnosov, navadno ne ustreza več, ker se je stanje že spremenilo. Ravno to dejstvo zahteva od nas nenehni stik s celotno realnostjo, ki nas obdaja. To pa je možno samo, če zagotovimo ustrezno komuniciranje med raziskovalci in subjekti, ki so objekt raziskovanja.“

BRANIMIR BRAČKO, PROF. NA PEDAGOŠKI GIMNAZIJI

„Raziskovanje je človeku lastna težnja, da odkrije zakonitosti v naravi in tako sebi razloži resnico, ki mu koristi ali pa ga čustveno izpolnjuje v svoji elementarni radovednosti.“

MATJAŽ MULEJ, PROF. NA VEKŠ

„Raziskovanje je dejavnost, s katero poskušamo preučiti zastavljeni problem na primerno oblikovanem delu, zato da bi si lahko o njem pridobili nova spoznanja, s katerimi bi ta in njim podobne probleme kasneje uspešneje obvladali.“

ŠTEFAN KAJZER, PROF. NA VEKŠ

„To je reševanje problemov. Kaj je problem? Situacija, ki odstopa od normalnega stanja. O reševanju problemov pa govorimo, ko ni vnaprej znana rešitev, kadar ni vnaprej definiran postopek, po katerem pridemo do rešitve. Drugače kot z znanstvenimi metodami pa se ne da rešiti. Znanstveno pomeni logično, sistematično obravnavati problem. Vsako reševanje pa zahteva modifikacijo znanja. Reševanje problemov je tisto, pri čemer se učimo.“

O raziskovalnem delu je smiselno govoriti samo v zvezi z reševanjem življenjskih problemov, ne pa imaginarnih.“

JANKO PLEMENITAŠ, PROF. NA PA

„Raziskovalno delo je proces odkrivanja resnice v naravi in družbi, in sicer specifičen proces odkrivanja, ki zahteva specifične metode in sredstva, predvsem znanje metodologije tistega, ki raziskuje. Raziskovanje je izjemno intelektualno zahtevno delo, ki hkrati omogoča človeku mnogo radosti, če mu je uspelo potešiti svojo intelektualno radovednost. Je izjemno pomemben sektor družbene nadgradnje, saj si brez raziskovanja in odkrivanja zakonitosti v naravi in družbi ni mogoče zamišljati družbenega napredka.“

JOŽE LEP, PROF. NA VTŠ

„V materialnem svetu že imamo neka spoznanja, poglobljanja le-teh, iskanje novih smeri, zakonitosti, navdih po neznanem, je raziskovanje.“

IVAN KOCMUT, PROF. NA VTŠ

„Vsako delo, ki ima moralno ozadje in želimo, da je v redu narejeno, je raziskovanje.“

VOJKO OZIM, PROF. NA VTS

„Odkrivanje prirodnih zakonitosti, ki naj dopolnijo že obstoječa spoznanja z namenom, da spoznanja izkoristimo za praktične namene. V tem smislu ne vidim razlike med fundamentalnim in aplikativnim raziskovanjem, ker gre za enoten raziskovalni proces.“

MAKS OBLAK, PROF. NA VTŠ

„Uporaba modernih tehničnih metod tehnične prakse je raziskovanje (ker pač na tem področju največ delam).“

STOJAN VRABL, PROF. NA VAS

„Raziskovanje: pomeni da iz praktičnega življenja potegnesh določene zakonitosti in poiščeš njihov vzrok.“

Raziskovalno delo temelji na dosedanjih raziskavah in ugotovitvah, ki pa vedno niso dokončne, zato je potrebno nenehno daljnje delo in razvoj s te stopnje osnove. Vrednotenje raziskovalnega dela: zelo nevhvaležno in slabo plačano, premalo interesantno za družbo, za mene pa zelo zanimivo. Preveč povezano z birokracijo.“

Darinka
Danica
Zlatka
Melita
Janez
Vem

Razodtujitev kot cilj samoupravljanja

Čestokrat se dogaja, da skrajšamo človekovo osvobodjevanje na ekonomsko osvoboditev, pri tem pa zanemarjamo družbeni vidik odtujenosti. Gotovo je, da bo moral biti cilj samoupravnega produkcijskega odnosa popolna, vsestranska razodtujitev delovnega človeka, in sicer tako v ekonomski kot družbeni sferi, kajti osvobodjevanje v prvi je zvečine pogoj v drugi.

Uresničevanje tega smotra pa ni statično in enkratno, marveč dinamično — opraviti imamo s procesom; gre torej za dinamično uresničitev ciljev. V obširni tovrstni literaturi je mogoče zaslediti dva pristopa k obravnavanju človekovega osvobodjevanja: prvi npr. izhaja iz kategorije svobode, ki jo poskuša opredeliti, fiksira njen postulat in potem na osnovi sprejetih meril primerja razvoj prakse ter na temelju razhajanj ugotavlja trenutno stopnjo v procesu osvobodjevanja. Drugi pa izhaja iz kategorije alienacije kot konflikta med esenco in eksistenco subjekta v produkcijskem procesu, torej diskrepanco med človekovim bistvom in bivanjem.

Sodim, da je prikladnejša druga pot, kajti poznane definicije svobode se celo v okviru marksističnih avtorjev razhajajo: prav tako pa postaja sporno dinamično — razvojno obeležje ter opredelitev, saj so skoraj vse zaobjete v enem stavku, in sicer kot dokončna resnica. Svoboda kot večna vrednota pa izgubi svojo razvojno teoretično vrednost. Hegel in z njim (sovjetska) marksistična teorija sta videla v svobodi „spoznanje nujnosti“; Boris Majer pa jo opredeljuje kot „spoznanje možnosti“.

Dalje pravi Roza Luxemburg neke v svojih delih, da je svoboda „svoboda tistih, ki mislijo drugače“, v naši ustavi pa je zapisano, da je svoboda posameznika tolikšna, kolikor je ne omejuje enaka svoboda ostalih članov socialistične družbe. Pojma svoboda in odtujenosti pa sta sicer tesno povezana in je prvi nasprotje drugemu.

Zatorej bom kot ustrežnejšo interpretacijo za izhodišče vzel proces dezalienacije, ki naj prav tako pomeni osvobodjevanje, in sicer takšno osvoboditev, kjer bo osebna svoboda nedeljiva sestavina družbene svobode, kajti nekdo ne more biti osebno srečen — človek kot družbeno bitje ne more torej predstavljati „oaze“ v družbi.

Stanje, ki ga Marx imenuje odtujitev, izhaja iz delitve dela z vsemi njenimi posledicami, kot so privatna lastnina delovnih sredstev in delovnih produktov, gospodarstvo produkta nad producentom, celotnost produktivnih sil in institucij države, cerkve, sodne oblasti, ki stojijo individuumu nasproti kot tuje sile. Pojem odtujenosti je mladi Marx povzel od Hegla in je bistvena sestavina marksistične filozofije.

Vsebuje vsaj tele štiri vidike: odtujitev delavca od proizvodov dela; to kaže na njegovo nemoč v družbi, ki temelji na tržnem gospodarstvu (ekonomska odtujitev), nadalje odtujitev v procesu proizvodnje; delavec proizvaja le nezaten fragment proizvodnje in se zato počuti brez smisla. Potem poznamo še samoodtujitev, ki rezultira iz tega, da delavec tudi sebe vidi kot blago (antropološka odtujitev) in nazadnje odtujitev od drugih ljudi, ko si ljudje postanejo med seboj „tuji predmeti“, med njimi ni personalnih humanih odnosov (socialna odtujitev).

Za naš vidik razmišljanja je najpomembnejši ekonomski aspekt odtujenosti človeka (od produkta, sebe in dela).

Upoštevati moramo, da so vse tri oblike medsebojno povezane in tvorijo enovito celoto.

Nekateri avtorji vidijo bistveno odtujitev dela v tem, da je delo naredilo človeka in ga ločilo od drugih živih bitij. V končni konsekvenci lahko odtujitev dela zvedemo na izkoriščanje človeka, razreda po razredu, torej oblast stvari nad ljudmi.

Drugi zopet označujejo bistvo odtujenosti kot spor med posameznikom in družbo, med individualnim in družbenim interesom, kot pojav, ki stalno spremlja razredno družbo.

Gre torej za samoodtujenje človeka od samega sebe, od svojega bistva, od njegovih človečnosti, torej ne uspe ustvariti kakšno od svojih bistvenih človeških lastnosti ali sploh vse tiste lastnosti, iz katerih se sestoji njegova osebnost kot naravno — zgodovinskega bitja. (po V. Miliču).

Nekoliko pobližje si bomo ogledali tisto interpretacijo odtujenosti, ki jo opredeljujejo kot neskladje med človekovim bistvom in bivanjem.

V alternativni za bistvo Marx pogosto uporablja termin „generično bistvo“ in „človeška narava“. Pri Marxu je na svojevrsten način kombinirana spoznavna in vrednotna vsebina. Obstoji pa tudi drugi, mnogo običajnejši, čisto spoznavni smisel bistva: to je celota invariantnih, splošnih in nujnih lastnosti entitet (S. Stojanovič). Velja poudariti, da je Marx, ko je govoril o bistvu, imel v mislih dinamično in ne statično strukturo. Po njegovi sodbi ga sestavljajo nekatere potence, ki jih človek ni realiziral (na splošno ali v zadostni meri), pa razliko od njim nasprotnim, mora človek te potence šele ustvariti.

Nekatere izmed njih so: svoboda, ustvarjalnost, univerzalnost, družbenost, itd. Nasprotnih potenc Marx ne upošteva v bistvu: zato je „bistvo“ zanj selektivno vrednotni in ne le spoznavni termin.

Jože Zagožen
(se nadaljuje)

Jugoslavija je država mnogih narodov in narodnosti. Mnogo ljudi, s srcem vezanih na matično domovino, prebiva zunaj meja naše socialistične države. Tako živijo Slovenci v Italiji, slovenski Korošci v Avstriji, Hrvati na Gradiščanskem v Avstriji, Makedonci v Bolgariji ter še nekateri, sicer duhovno in kulturno močno vezani na našo samoupravno skupnost, živijo in delajo v kaki od naših sosednjih držav. Prav tako v naši deželi živijo pripadniki nekaterih tujih narodnosti — manjšine.

Narodnostne manjšine so v naši državi z ustavo zaščitene. V temeljnih načelih nove ustave je zapisano, da se SFRJ zavzema za spoštovanje pravic narodnostnih manjšin ter spoštovanje in uresničevanje nacionalnih in demokratičnih pravic tistih delov narodov Jugoslavije, ki živijo v drugih državah.

S tem sestavkom želi Katedra opozoriti na zelo hud položaj, v katerem je manjšina SR Makedonije v Bolgariji. Ta problem se največkrat v sredstvih javnega obveščanja omenja kot „makedonsko vprašanje“. Vendar to ni samo vprašanje Makedoncev, je vprašanje naše celotne družbene skupnosti, ki mora zaščititi pravice matičnega naroda v neki tuji državi, tudi v Bolgariji.

O tem, ali so Makedonci narod, se znanstveni svet danes ne prepira več. Tako na zahodu kot v socialističnih državah obravnavajo Makedonce kot narod pa tudi o samostojni zavesti, ki je odločilna za obstoj takega naroda, ni dvoma. Težave nastajajo pri uveljavljanju temeljnih pravic Makedoncev, ki živijo v Bolgariji. V zadnjem času se kar naprej pojavljajo, predvsem v Bolgariji, različna posvetovanja in razprave, v katerih Bolgari zanikajo Makedonce kot narod, največkrat jih kar enačijo z Bolgari.

MAKEDONIJA

Makedonija je v bistvu območje, ki si ga delijo tri sosednje države. Grčija ima Egejsko Makedonijo, Bolgarija Pirinsko Makedonijo, Vardarska Makedonija pa je dobila svojo državnost po zadnji vojni v okviru jugoslovanske federacije kot SR Makedonija.

Pirinska Makedonija zavzema ozemlje na zahodu Bolgarije ob jugoslovansko bolgarski meji. V bolgarski administrativni delitvi se pokriva z blagoevgradskim okrajem. Tu živi okrog 180.000 Makedoncev. Položaj v svetu, v Evropi in na Balkanu je danes takšen, da združitev makedonskega nacionalnega ozemlja ne prihaja v poštev kot stvarna politika, katerekoli od držav, v mejah katerih živijo Makedonci. V sedanjih političnih razmerah bi bila nestvarna in močno nevarna politika, ki bi želela ogrevati stare spore o tem, kateri državi naj Makedonija pripada, saj iz tega izhajajo prizadevanja po spremembi sedaj veljavnih meja na Balkanu.

ZANIKANJE MAKEDONSKE NACIJE

Takšna je torej današnja balkanska stvarnost. Še vedno se pojavlja makedonsko vprašanje kot močan element bolgarske politike na Balkanu. Bolgari ne zastavljajo samo vprašanja, čigava je Makedonija, ampak tudi vprašanje, kdo in kaj so Makedonci? Bolgari imajo vse Makedonce preprosto za Bolgare. In to ne samo tiste, ki živijo v Pirinski Makedoniji, se pravi znotraj meja LR Bolgarije, ampak tudi tiste, ki živijo v Jugoslaviji, ki so državno in nacionalno oblikovani kot poseben narod. Za naše medsebojne odnose ima to lahko hude posledice. To praktično pomeni (bolgarske trditve), da v Jugoslaviji živi močna bolgarska narodnostna manjšina, oziroma, da ima bolgarski narod dve državni tvorbi: LR Bolgarijo in SR Makedonijo v okviru jugoslovanske federacije. Uradne izjave Sofije, da Bolgarija nima nobenih ozemeljskih zahtev do Jugoslavije, imajo sicer določeno vrednost, dokler je položaj v Evropi in na Balkanu stabilen. V trenutku, ko bi se sedanje ravnotežje začelo rušiti, pa imajo Bolgari, prav zaradi svojega stališča do Makedonije in Makedoncev, politično osnovo za morebitne zahteve po spreminjanju meja. Nepriznavanje, pravzaprav negacija makedonskega naroda, je tista stvarna sodobna vsebina makedonskega vprašanja, ki povzroča, da je tudi danes kamen spotike predvsem v odnosu med Bolgarijo in Jugoslavijo.

NEKATERI VZROKI IN POVODI

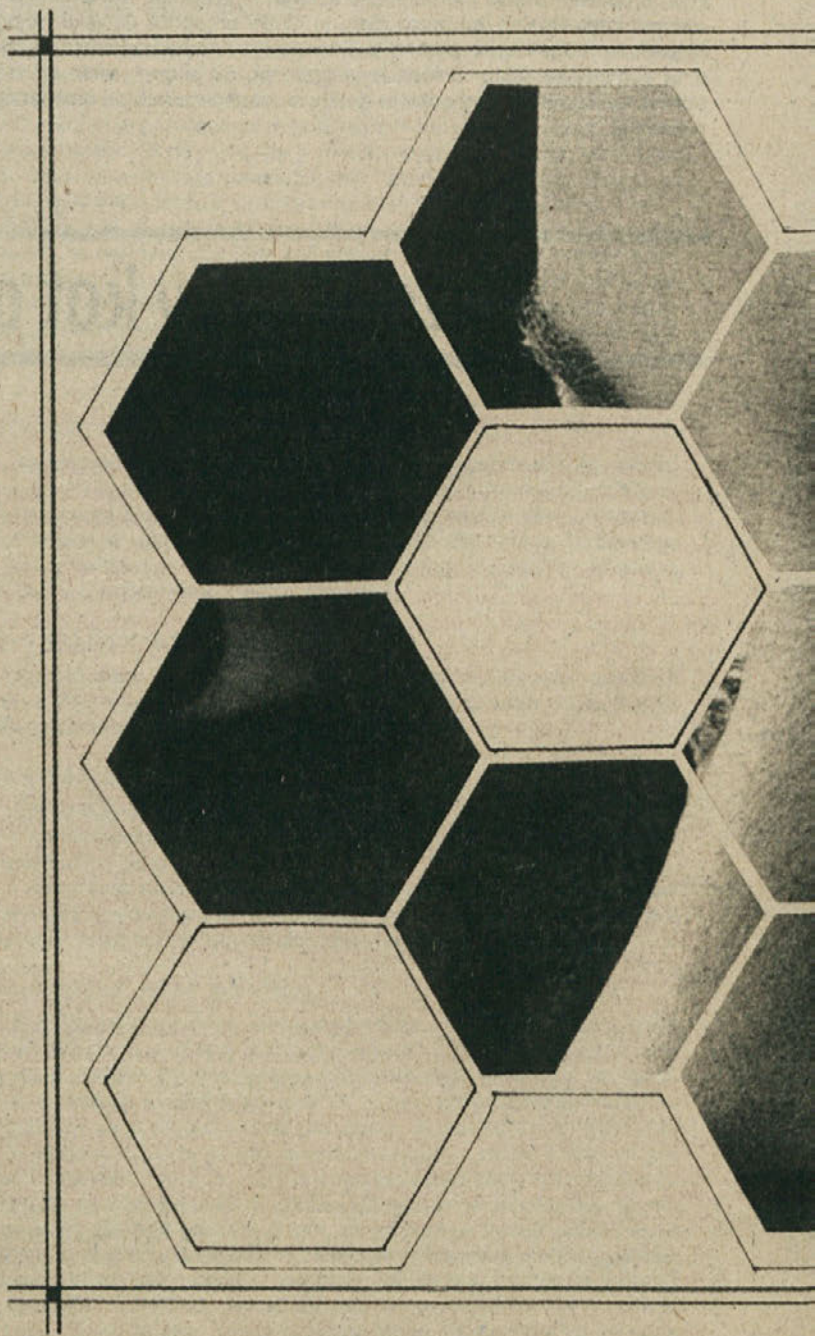
Izbruhi bolgarskega nacionalizma so precej pogosti že skoraj vse stoletje (vedno prisotna ideja o „Veliki Bolgariji“...). V tem stoletju so domala vsi režimi to idejo izkoriščali za mobilizacijo domače javnosti. Vsega tega se niso zavedali samo buržoazija in različni monarhofašistični in kapitalistični elementi, temveč tudi bolgarska partija. Redko je bil najnaprednejši del bolgarske družbe sposoben spregledati pravo vsebino makedonskega vprašanja. V takih trenutkih se je tudi zavedal in javno opozarjal na nevarnosti, ki se jim je Bolgarija vedno izpostavljala zaradi napačno razumljenih nacionalnih interesov in njihovega nadomeščanja z makedonskim vprašanjem.

Nujno je treba opozoriti še na en vidik bolgarskega stališča do makedonskega vprašanja, vidik, ki ga določajo odnosi med Jugoslavijo in SZ.

Bolgarija je država socialističnega tabora. Od vseh članic Varšavske zveze je najbolj zvesta politiki Sovjetske zveze. Vse skupaj je videti dosti krat zelo smešno, če opazujemo, kako se Bolgarija trudi pri svojem lastnem razvoju kopirati način razvoja Sovjetske zveze.

NA VZHODU

Odnosi med Jugoslavijo in SZ so bili od vojne semkaj zelo spremenljivi, včasih tudi zelo napeti (resolucija Informbiroja). Če je imela naša država s SZ sorazmerno dobre odnose, potem jih je imela tudi Bolgarija, če pa je prišlo do krize v medsebojnih odnosih s SZ, se je z bolgarske strani začutil pravi izbruh klevet in lažnih pričevanj na račun politike naše dežele in našega predsednika Tita. Znano je, da se je, ko je v SZ takratni premier Hruščov obračunal s stalinisti in prišel čez določen čas na obisk v našo državo, v nekem smislu tudi opravičeval za prejšnje obdobje hude krize v medsebojnih odnosih (tudi odnosi z Bolgarijo so bili nevzdržni — leta 1948 — IB). Nekaj dni po odhodu Hruščova je prišel k nam na obisk tudi prvi sekretar KP Bolgarije Todor Živkov. Obnašal se je, kot da gre za povsem rutinski obisk, kot da so bili odnosi med Jugoslavijo in Bolgarijo vedno odlični. Ko so se odnosi s SZ čez dobri dve leti

NEKAJ SMRDI

poslabšali (Hruščov grobo obračunava s takoiimenovanim „jugoslovanskim revizionizmom“) je z bolgarske strani ponovno sledila takojšnja reakcija v smislu šovinističnega klevetanja predvsem na račun SR Makedonije.

Iz tega je razvidno, da je Bolgarija, pravtako pa tudi njena politika, pajac v rokah močne matere (SZ), ki ji bo sledila tudi do „pekla“, če bo to treba.

PREŠTEVANJE IN IZGINJANJE

V Bolgariji imajo splošen popis prebivalstva približno vsakih 10 let od leta 1946 naprej. Prav tak popis je v Bolgariji v teh dneh. Rezultati bodo najbrž znani šele čez nekaj mesecev (upravičeno lahko že sedaj dvomimo v njihovo objektivnost).

Prvi popis prebivalstva je bil torej leta 1946. Uradni podatki o njem še do danes niso bili objavljeni, vendar je neuradno znano, da se je na ozemlju Pirinske Makedonije 64 do 70 % ljudi opredelilo kot Makedonci.

Ob popisu leta 1956 so bili objavljeni uradni podatki, ki kažejo da se je na področju Pirinske Makedonije od 281.015 opredelilo kot Makedonci 178.862. Odstotek je v glavnem enak kot leta 1946. Treba je omeniti, da niti pri popisu leta 1946 niti pri drugem iz leta 1956 v popisnih polah ni bilo kolone „Makedonec“, ampak samo kolona narodnost. To kaže da so ljudje vpisovali svojo narodno pripadnost tako, kot so jo čutili.

Popis leta 1956 je bil takorekoč zadnja možnost, da so Makedonci uradno nastopili kot poseben narod oziroma kot narodnostna manjšina v Bolgariji. Od tega leta se bolgarska politika začne vse bolj usmerjati v zanikanje obstoja bolgarskega naroda. To je bilo obdobje skrajno šovinističnih pritiskov na Jugoslavijo, predvsem na Makedonce pri nas in v Bolgariji.

Uradna bolgarska stališča so bila med drugim tale:

- obdobje preporoda in revolucionarnega boja makedonskega naroda v drugi polovici prejšnjega stoletja pa vse do dvajsetih let tega stoletja je treba obravnavati kot del bolgarskega preporoda in političnega razvoja bolgarskega naroda;

- Bolgarija ne priznava obstoja makedonske manjšine v Pirinski Makedoniji.

POPIS LETA 1965 — STALINOVE METODE

Vrh tega obdobja je bil popis prebivalstva, ki so ga izvedli leta 1965. Po podatkih, ki jih je takrat objavila centralna statistična uprava pri ministrskem svetu LR Bolgarije, živi v vsej Bolgariji le 8.750 Makedoncev. Ti podatki ne navajajo kraja njihovega stalnega bivališča (za razliko od prejšnjih popisov). Tako da ni mogoče ugotoviti, koliko od popisanih je bilo registriranih v Pirinski Makedoniji, oziroma blagoevgradskem okraju, kakor se ta del sedaj imenuje. Na vsak način preseneča dejstvo, da je od leta 1956 pa do leta 1965 iz Bolgarije, „izginilo“ 179.030 Makedoncev.

To dejstvo pa ni več presenetljivo, če si na kratko ogledamo, kako je popis takrat potekal, in še posebej, kako so potekale priprave na popis. Takrat je bila to glavna politična naloga vseh struktur v Bolgariji. Organizirali so številna predavanja, tečaje in politične sestanke, ki so se jih udeleževali najvišji vladni funkcionarji. Na njih so govorili o nacionalnem vprašanju v smislu, da ga ne bi bilo prikladno zastavljati v obdobju, ko Bolgarija gradi socializem. Neposredno pred popisom so posebni agitatorji hodili k ljudem, da bi jim kot prijatelji pomagali sprejeti pravilno odločitev, hkrati pa so jim dopovedovali, čemu se izpostavljajo, če se bodo deklarirali kot Makedonci.

Na partijskih sestankih so poudarjali načelo enotnosti v partiji in opozarjali, da v njej ni prostora za tiste, ki se ne čutijo Bolgare.

Posebno pozornost so posvečali tudi mladini. Ob koncu šolskega leta so dijakom vpisali v spričevala, da so Bolgari. Sekretar okrajnega komiteja KPB v Blagoevgradu je pred popisom šel v Sofijo na sestanek s študenti iz Pirinske Makedonije, da bi jih z grožnjami in obljubami prepričal, naj se opredelijo kot Bolgari. Med samim popisovanjem je uslužbenec vsakega, ki se je podpisal kot Makedonec, prekinil ter ga opozoril, naj še enkrat dobro premisli. Opozarjali so seveda tudi na posledice.

Popis leta 1965 je trajal 12 dni, vsak dan so zvečer sestavili poročilo, v katerem so posebej opozorili na tiste, ki so se hoteli registrirati kot Makedonci, in ga zvečer poslali okrajnemu komiteju KPB. Spričo takšnih in podobnih represalij, ki jih je prebivalstvo Pirinske Makedonije doživljalo, je bilo popolnoma razumljivo, da so ljudje popuščali in se izrekli za Bolgare, saj bi bil sicer ogrožen njihov obstoj. Vse to pojasnjuje, kako je mogoče, da je le v pičlih desetih letih v Bolgariji „izginilo“ 179.030 Makedoncev.

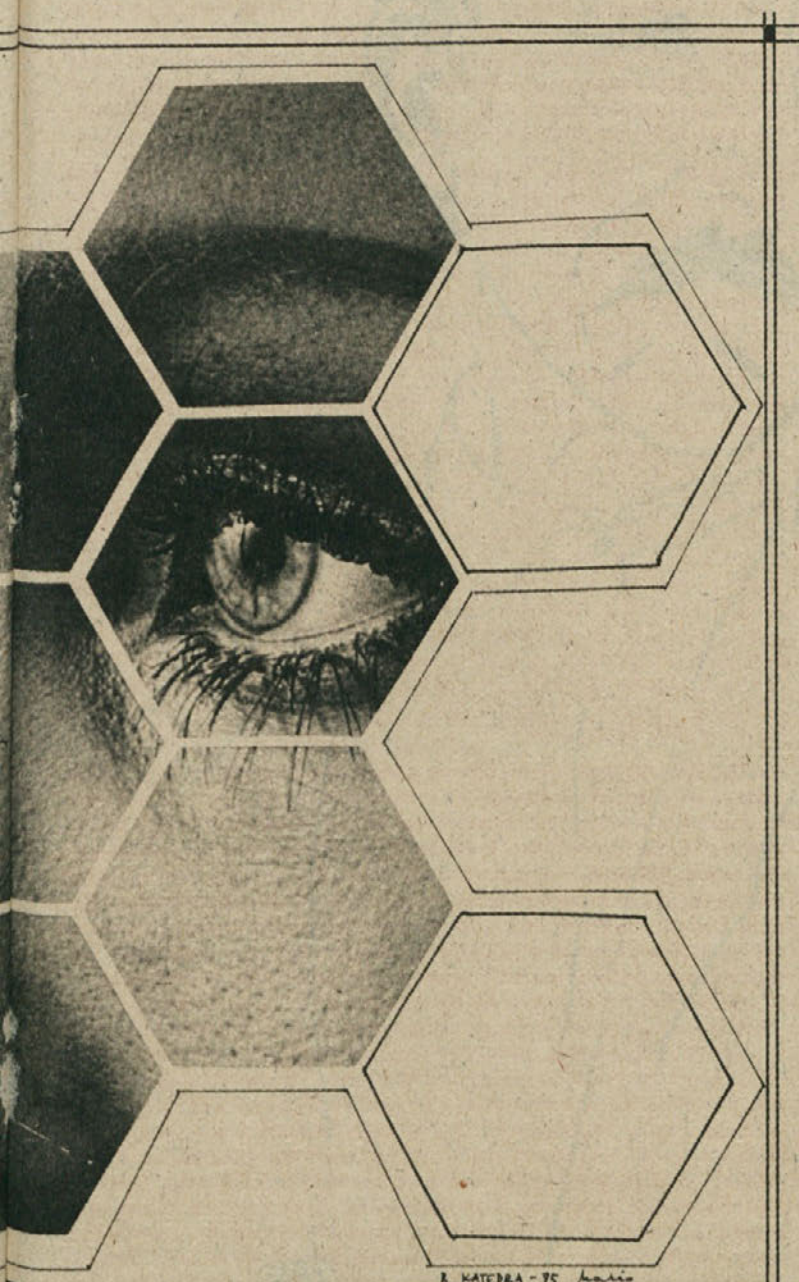
PA ŠE RES JE

Bolgari so se morali vedno ukvarjati z lastnimi, predvsem zelo težkimi gospodarskimi težavami. Navzven so se hoteli sprostiti skozi tako imenovano nacionalno vprašanje Makedoncev. Ponovni razcvet bolgarskega nacionalizma je v veliki meri odgovor na vse bolj perečo zahtevo tamkajšnjih delovnih ljudi po večji harmoniji in učinkovitosti notranjega razvoja. Lahko sicer ugotavljamo, da to ni najboljši izhod, vendar bi bilo nesmiselno zapirati oči pred dejstvom, da tudi tak način daje nekaj rezultatov. Zagotovo bo dal tudi ta popis, ki zdaj traja, določene konkretne rezultate, ki bodo bolj mobilizirali javnost ob nekem konkretnem vprašanju — nacionalizmu.

V določeni meri je tak nacionalizem tudi zamenjava za samostojen notranji razvoj in podrejeni mednarodni položaj, saj nadomešča prav tisto, kar sodobni Bolgariji močno primanjkuje — zdrav in normalen nacionalni ponos in zavest o lastni vrednosti.

Bojan Kovačič

Viri: Janez Stanič — Bolgarija in Makedonija, dnevno časopisje, ustava SFRJ

Na nedavni seji univerzitetne konference ZKS v Mariboru je bil izvoljen tudi nov komite. Za sekretarja komiteja so izbrali mgr. Vojko Ozima, predavatelja na visoki tehniški šoli, za njegovega pomočnika pa študenta 2. letnika višje pravne šole, Francija Ramšaka. Katedra je z njima pripravila razgovor, da bi se bralci, še zlasti pa komunisti med njimi, seznanili s problematiko in delom komunistov na univerzi v Mariboru.

Od besed k dejanjem

KATEDRA: V kakšnem trenutku sprejemate funkcijo sekretarja komiteja univerzitetne konference ZKS v Mariboru in katera bodo glavna področja delovanja komiteja in članov ZK na univerzi v Mariboru?

VOJKO OZIM: Določeni procesi se v tem trenutku vsekakor začnejo, so pa šele na začetku realizacije. Komite bo moral pripomoči, da se kakatera vprašanja razrešijo v smislu, kakršnega predvidevajo ustava, zakon o visokem šolstvu in naši splošni družbeni interesi.

Predvsem moramo konkretizirati samoupravljanje na naših visokošolskih zavodih in v samoupravne procese smotno vključiti učitelje, študente ter delegate iz gospodarstva in družbeno političnih organizacij. Gre tudi za vprašanje ustanavljanja TOZD na posameznih visokošolskih zavodih, kar je ponekod že uresničeno, drugod pa razprave o tem še vedno tečejo.

Drugi sklop vprašanj, ki jih nalagajo novi zakon o visokem šolstvu in naši družbeno politični interesi, zadeva problem intenzifikacije študija, zmanjševanje osipa in racionalizacijo študijskega dela. Sem se vključuje tudi vprašanje novega študijskega delovnega koledarja, s katerim se čas za študij podaljšuje, počitnice za študenta in učitelja skrajšujejo, sočasno pa se obveznosti študentov med tednom bistveno zmanjšajo. S tem pa se seveda poveča čas za obštudijsko, kulturno in družbeno politično dejavnost študentov, ki je bila zaradi dosedanje študijske preobremenjenosti precej problematična.

Tretji sklop vprašanj je povezan s problemi raziskovalnega dela. Želimo, da bi bilo raziskovalno delo na eni strani vključeno v gospodarsko problematiko, po drugi strani pa da naj bi se študentje s tem delom seznanili in se vanj tudi aktivno vključevali. Seveda pa moramo na prvem mestu poudariti vključevanje marksistične idejnosti v delu vseh šol. Ta idejnost mora biti konkretno vključena v študijske programe in mora predstavljati nenehno izobraževanje na marksističnih osnovah, tako učiteljev kot študentov.

Če govorimo širše, lahko rečemo, da gre za bistveno vprašanje politizacije univerze kot celote. Pod tem pojmom razumem družbeno-politično delovanje učiteljev in študentov v povezavi z ustreznimi dejavniki iz gospodarstva pri konkretnih vprašanjih, ki se pojavljajo. Nočemo nadaljevati tradicije univerz, ki so smatrale, da lahko živijo zunaj družbene problematike, ampak želimo dejansko izpolniti ne samo črke, pač pa duha in vsebino naših ustavnih principov. Pri tem si seveda utiramo nova pota, kjer so ovire predvsem naša lastna neizkušenost, saj gre za nove procese in nove probleme, ko moramo povezovati najmanj tri dejavnike: učitelje, študente in ljudi z gospodarstva. To pomeni popolno odprtost univerze do najširših družbeno političnih problemov, tako da bo univerza res postala žarišče, ne samo strokovnih, temveč tudi kulturnih in družbeno političnih dogajanj.

KATEDRA: Prevzel si mesto pomočnika sekretarja. Katere bodo tvoje glavne naloge in zadolžitve pri opravljanju tega dela?

FRANCI RAMŠAK: Težko je v nekaj stavkih opredeliti naloge in kvalitetne zadolžitve, ki stojijo pred mano v naslednjem mandatnem obdobju. Te so namreč rezultat sprejete programske usmeritve celotne organizacije ZK na univerzi v Mariboru. In v tem bo moja glavna zadolžitev: da sem prisoten pri vseh teh oblikah delovanja in tudi neposredno zadolžen za uresničitev nekaterih nalog. Svojo vlogo vidim predvsem v koordinaciji, ki bi jo naj imel med posameznimi delovnimi organi konference in komiteja in tudi pri prenašanju teh v osnovne organizacije ZK. Eno izmed specifičnih poročil mojega dela bo zajemalo delo med študenti, predvsem v politični mobilnosti študentov, kakor tudi za okrepitev nekaterih organizacijskih oblik in metod dela znotraj ZSMS.

KATEDRA: Kako pa misli komite usmerjati aktivnost članov ZK in vse našete naloge razreševati?

VOJKO OZIM: Komite misli, da mora svojo aktivnost uveljavljati predvsem preko obstoječih družbeno-političnih organizacij in organov. Mora se vključevati, ne samo kot komite, ampak prek vsega članstva ZK v vsa samoupravna dogajanja, biti močno idejno politično prisoten pri izvajanju praktičnih akcij v študentski organizaciji, v organizaciji visokošolskih učiteljev in pri gospodarsko-političnih asociacijah. Zato bomo skušali usmeriti ZK tako, da se bo njena aktivnost kazala predvsem preko delovanja vseh navedenih činiteljev. Najprej bomo morali seveda skupaj z vsemi prizadeletimi analizirati situacijo in ugotoviti, katera pota in metode obstajajo, da to aktivnost ZK čimbolj učinkovito izrazimo. Smatramo namreč, da smo komunisti odgovorni ne samo zato, da probleme analiziramo in sprejemamo sklepe o njihovih rešitvah, temveč predvsem zato, da odprta vprašanja konkretno rešujemo. Povedano na drug način: preiti moramo povsod od besed k dejanjem. Dosti si obetamo tudi od nove študentske organizacije ter njene aktivnosti na raznih področjih dela.

KATEDRA: Novi zakon o visokem šolstvu nalaga študentom poleg njihovih pravic tudi veliko mero odgovornosti. Mislite, da so študentje v tem trenutku že sposobni prevzeti svoje dolžnosti?

VOJKO OZIM: Pravičnim sem, da so študentje sposobni te odgovornosti prevzeti, stoji mi pa še, da se v tem trenutku večina študentske populacije svojih pravic in dolžnosti ne zaveda dovolj. V začetku se bomo vsekakor zato soočali s problemi, kar bo morda le zavestnejši del študentov prevzel svoje dolžnosti, v tem pa vidim takoj nevarnost, da se loči od ostalih. Paziti moramo, da našega sodoslovanja ne bomo birokratizirali, kajti tu ne gre za neke formalnosti, pač pa za novo vsebino in novo kvaliteto dela, ki se je po administrativni poti ne da dosežati. Pri tem je učiteljski del manj problematičen, saj so že dosedaj učitelji sodelovali v mnogih organih in organizacijah. Študentski del in delegati z gospodarstva v upravljanju Univerze pa predstavljajo bistveno novost. Nekateri še vedno mislijo, da gre le za navaden predstaviški sistem in ne za delegatske odnose. Študentje, ki bodo delovali v samoupravnih organih, morajo zato zastopati kompleksne študentske interese in ne le svojih osebnih. Pojavlja se vprašanje prenašanja aktualnih problemov in diskusij o njih, potrjevanja stališč in rešitev tako pri študentih, kot pri upraviteljih.

KATEDRA: Povsem razumljivo je, da so študentje bolj problematični, saj so bili doslej izločeni iz upravljanja, kar pa jim sedaj zakon o visokem šolstvu nalaga kot eno njihovih temeljnih pravic in dolžnosti. Če se bomo za marksistično zasnovanost poka, mislim, da bi morali to v praksi uresničevati skozi samoupravljanje študentov. Zlasti še, če izhajamo iz dejstva, da mora naše visokošolstvo vzgojiti strokovnjaka in samoupravljalca. Ugotovimo pa lahko, da v tem trenutku vzgajamo strokovnjaka še do neke mere, samoupravljalca pa sploh ne. V bistvu počenjamo ravno nasprotno. Že v šoli navajamo študenta na neko tehnokratsko miselnost in ozko usmerjenost in gotovo je, da se tak diplomant v praksi ne bo znal pravilno vključiti v samoupravne organe.

VOJKO OZIM: Dosedaj je bilo marksizid prav gotovo tako, saj se študent na šoli ni srečeval s samoupravljanjem, razen morda formalno pri nekem družboslovnem predmetu. Zdaj pa se samoupravljanje tudi zanje konkretizira v praksi. V času svojega študija bo študent dejansko tudi samoupravljal in si bo kot diplomant tako že pridobil lastne osnovne izkušnje. To pomeni, da se morajo dejansko tudi učitelji politizirati, saj so dolžnosti in odgovornosti za profesore in študente praktično enake. Ne gre za to, da bi bili vsi učitelji in študentje člani ZK, pač pa zato, da vsi sprejemajo tiste družbene zahteve, ki postavljajo samoupravljanje kot pravico in dolžnost slehernega občana.

KATEDRA: Na kakšen način pa študentovo samoupravno aktivnost ovrednotiti? Zahtevamo strokovnjaka in samoupravljalca, obenem pa vrednotimo samo študentovo strokovno, to je študijsko delo. Na študentsko izvenštudijsko dejavnost še vedno gledamo konjičarsko. Kot nekdo zbira značke in igra šah, se drugi pač ukvarja s samoupravnimi ali drugimi obštudijskimi dejavnostmi. Jasn je potem, da študentje niso zainteresirani za tovrstno aktivnost, saj se poleg tega še srečujejo z nasprotovanjem nekaterih učiteljev, imajo probleme s frekvencami, izpitnimi roki in podobno.

VOJKO OZIM: Pri učiteljih je to jasno zastavljeno. Od njih se zahteva strokovnost, pedagoško znanstveno usposobljenost in moralno politično, t.j. v bistvu samoupravne kvalitete. Pri študentih tega do sedaj ni bilo. Mislim pa, da bi morali ob koncu študija dejansko tudi pri študentih ugotoviti kako je kdo izvrševal svoje samoupravljalne dolžnosti in da je to tudi ena komponenta skupne končne ocene diplomanta. Premalo je le ocena iz predmeta Marksizem. Na nek način bodo študentje s tem sicer dodatno obremenjeni, vendar pa bomo lahko z novim študijskim koledarjem racionalizirali nove učne programe tako, da bo končna vsota študentovega vložnega dela enaka, le na drug način razporejena. S tem pa se postavljajo seveda velike naloge pred študentsko organizacijo, zlasti kako aktivirati študente in jih racionalno vpeljati v samoupravne procese. Seveda pa bomo morali pri tem imeti pravo mero in pravi posluh, da ne bi zašli v skrajnosti in na primer na račun študija profesionalizirali določene samoupravljalce. Pravo razmerje pa, mislim, je možno poiskati le, če bomo dosegli primerno množičnost — čim več študentov za več funkcij.

KATEDRA: Že nekaj časa se predsedstvo univerzitetne konference ZSMS v Mariboru nikakor ne more znajti in se vrti v slepem krogu neučinkovitosti. Sklepi, sprejeti na sejah, ki so mnogokrat nesklepčne, se ne uresničujejo, če pa se, se prepozno. Kje, misliš, so bistveni vzroki za tako stanje? Kako ga preseči, da bo predsedstvo postalo resnično predstavniško telo mariborskih študentov?

FRANCI RAMŠAK: Mislim, da so se na predsedstvu po kongresu vse preveč ustavljali ob nekaterih vprašanih reorganizaciji, ob tem izgubljali veliko energije in da je bilo ravno to razlog, da ta organ ni doživel neke širše verifikacije in vpliva. Pri njihovem delu ni bilo čutiti vprašanj, ki so bila še kako živo prisotna v tem obdobju. Naj omenim samo štipendije, konstituiranje univerze, zakon o visokem šolstvu, sprejemanje statutom, itd. Ker so se premalo odločno in glasno opredeljevali do teh vprašanj, je predsedstvo izgubilo svoj vpliv, in rečemo lahko, da je danes predsedstvo samo še skupina posameznikov, ki za seboj nimajo širše podpore, in ki ne izhajajo iz delovnih sredin, iz katerih bi lahko prenašali probleme in hotenja študentov. Zato bo treba v prihodnjem obdobju kadrovske okrepiti predsedstvo in njegove organe ter sprejeti konkretne programe, ki bodo izhajali iz najširših študentskih interesov. Kajti predsedstvo mora postati jedro mariborskih študentov, ki bo ob posameznih odprtih vprašanih, ki se pojavljajo v okviru univerze v Mariboru in širši družbeni skupnosti vselej prisotno.

KATEDRA: Ima morda komite v načrtu kakšno akcijo, s katero bi poučil študente o njihovi novi vlogi? Po našem mnenju namreč v tem trenutku študentska organizacija tega ni sposobna izvesti.

VOJKO OZIM: Vsi občutimo, da je to nujna potreba in bo komite v kratkem času skušal za študentsko organizacijo najti možnosti in poti, da bi študentom, ki bodo v prvi fazi vključeni v določene organe, dal ustrezno idejno politično in akcijsko podlago ter smernice za delo, tako da jim bomo že na začetku njihovega dela pomagali.

KATEDRA: Na zadnji seji konference smo slišali precej kritičnih besed glede dela komunistov in osnovnih organizacij ZK. Slišati je bilo celo pripombo, da bi morali komunisti na univerzi v Mariboru znova prebrati Titovo pismo. Meni, da so te ocene pravilne?

VOJKO OZIM: Mislim, da so bile ocene podane na seji konference povsem upravičene in da gre za določeni formalizem, ki smo ga prakticirali. Premalo nalog smo konkretizirali in pri izpolnjevanju nalog smo angažirali premalo komunistov. Delo komunistov se prav gotovo ne odraža v tem, da probleme samo analiziramo in spoznamo, pač pa v tem, da jih rešujemo, vendar ne samo komunisti, ampak tudi vsi ostali organi in organizacije ter posamezniki. Slabost članov ZK v preteklosti je bila tudi njihova slaba udeležba na sestankih, saj je mnogo študentov smatralo, da so nekateri sestanki brez akcije čista izguba časa. Če bomo to obrnili, da bo sestanek izhodišče za akcijo, ne bo šlo več za neko formalno disciplino članstva, ampak za novo vsebino dela in aktiviranje članstva preko konkretnega reševanja aktualnih problemov.

FRANCI RAMŠAK: Mislim, da je ocena s seje konference resnična in da kaže dejansko sliko dejavnosti komunistov na univerzi. Izrečena kritika pa zahteva odločno akcijo, s katero bomo v najkrajšem času takšno stanje odpravili. Najprej moramo učvrstiti OO ZK kot osnovne celice in oblike delovanja ZK. Ta učvrstitev mora v sebi nositi organizacijsko, idejno in akcijsko krepitev komunistov in osnovnih organizacij ZK. Ko bomo to dosegli, mislim, da ni več daleč čas, ko bomo na eni izmed prihodnjih sej konference ugotovili, da smo komunisti v okviru univerze v Mariboru organizirani in sposobni preseči stanje v kakršnem živimo in delamo danes.

KATEDRA: Za konec pogovora pa še nekaj besed o Katedri. Kako ocenjujeta njeno vlogo, katere so njene dobre in njene slabe strani? Kaj storiti, da bi bila Katedra še boljše?

FRANCI RAMŠAK: Če govorim o obveščenosti v okviru univerze, lahko rečem, da je v tem trenutku nezadostna. To pomeni, da nimamo glasila ali informacij, ki bi kazale utrip dela in življenja vseh, ki smo neposredno ali posredno povezani v univerzo. Ravno tu bo treba poiskati obliko informiranja, v kateri se bodo izražala širša hotenja pri našem delu. Imamo študentski list Katedro, ki v zadnjem času s svojo programsko zasnovo zadovoljivo pokriva del razmišljanj študentov. Mislim, da je orientacija in zasnova lista pravilna, treba pa jo bo dopolnjevati še z večjo kritičnostjo in s širšim pristopom. Tako bodo študentje v tem listu še bolj čutili svoj utrip in svoja razmišljanja. Da pa bi Katedra to dosegla, je treba v njeno delo vključiti še širši krog študentov, kakor tudi pedagoških in nepedagoških delavcev. Vendar pa naj ob tem Katedra ne postane samo gola oglasna deska, temveč odprta tribuna vseh akterjev univerzitetnega življenja.

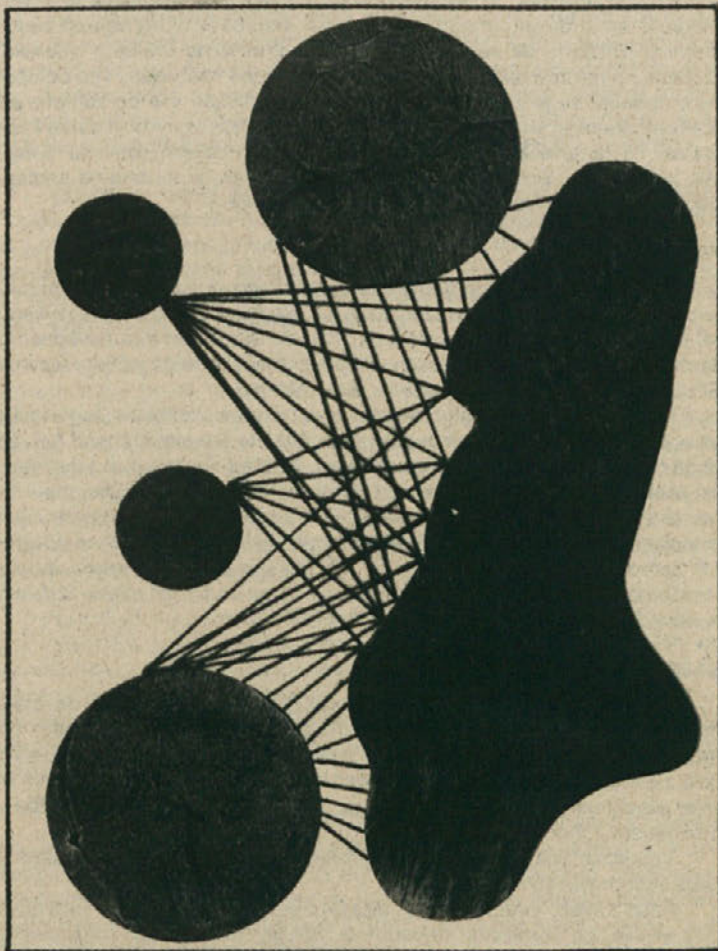
VOJKO OZIM: Na nedavni seji izdajateljskega sveta Katedre smo vsaj v grobem analizirali položaj in ugotovili, da Katedra tudi v preteklosti ni bila slaba, kar dokazuje že njena naklada (7.000 izvodov) in število stalnih naročnikov (preko 4.000). Kot vsak časopis pa ima tudi Katedra svoje dobre in slabe strani. Osnovna hiba Katedre je verjetno v pomanjkanju aktualnosti. Če boste, kot ste si zastavili na izdajateljskem svetu, dali prednost najbolj perečim študentskim problemom in pritegnili sodelavce neposredno iz študentskih vrst, bo Katedra nedvomno bolj zanimiva. Katedra pa ni samo študentski, ampak tudi univerzitetni list in mora postati ogledalo in odraz stanja na univerzi tudi za učitelje. Univerza v Mariboru mora začeti spreminjati fiziognomijo Maribora. Iz malomeščanskega mesta, ki je sicer ime-

lo relativno dobro podlago v meščanskem smislu, gradimo sodobno industrijsko z moderno izobraženim vodilnim kadrom. V tem ima Katedra v povezavi z delovnimi organizacijami in študenti ob delu prav gotovo pomembno vlogo. Menim, da je Katedra za naše univerzitetno življenje zato izrednega pomena.

Končno želim študentom v Mariboru, njihovim organizacijam in Katedri mnogo uspehov pri prizadevanjih, da s svojim deležem prispevajo k razvoju druge slovenske univerze in s tem k še hitrejši duhovni in materialni preobrazbi in napredku naše skupnosti...

KATEDRA: Za pogovor najlepša hvala!

Pogovarjal se je MIK REBERNIK

Vprašanja skozi daljnogled

Nič in nič se ne dogaja na predsedstvu UK ZSMS! Že pred kratkim bi morala biti volilna, programska in še ne vem kakšna konferenca ZSMS, na kateri bi med drugim pregledali svoje dosedanje delo. Zdaj je na predsedstvu nevarno zatišje. Baje imajo hude kadrovske probleme. Ne morejo namreč najti študenta, ki bi prevzel pomembno funkcijo predsednika mladine na univerzi. Ali na univerzi res ni študenta, ki bi bil pripravljen in sposoben voditi takšno organizacijo, kot je ZSMS na univerzi? Odkrito povedano, v to močno dvomim. Menim, da je to odraz precej šepave kadrovske politike, ki se ponavlja kot že tolikokrat prej. Predsedstvo UK ZSMS na univerzi nedvomno ni sposobno poiskati in pritegniti k delu nove vodilne kadre. Po eni strani je to povsem razumljivo, saj predsedstva tako rekoč ni, pravzaprav obstaja samo na papirju.

Kje je pomembna subjektivna sila na univerzi, ki mora biti avantgarda študentov? Na seji konference ZK smo slišali precej ostrih kritik na račun delovanja in aktivnosti, komunistov na univerzi. Popolnoma so sprejemljive, saj če zaspi vodilna idejna sila na univerzi, potem ni nič čudnega, da zaspijo tudi študentje, da o ustrezno vodeni kadrovski politiki niti ne govorimo. Ali bo menjava struktur sprožila kakšno pozitivno akcijo, razen, seveda, največkrat praznega sestankovanja?

Res je že skrajni čas, da se študentje končno organiziramo v ZSMS. Določena, sicer zelo pomembna transformacija ene organizacije v drugo organizacijo bi morala biti vsaj v svojih osnovah že končana. Vsebinska dela bi se morala že čutiti tudi navzven. Kaže, da žal še vsi vedno streljajo v prazno in da še nekaj časa ne bo sladkega priokusa na tej zahtevni relaciji.

Malce drugačna, pa kljub temu precej enaka, je „pravljica“ pri naših sosedih v Ljubljani. Vse namreč kaže, da je večkrat koristno in potrebno „blefirati“. Pa saj ste vendar brali „Ni vse zlato kar se sveti“. Neuspešno „blefiranje“ za seboj kar nemudoma zapušča določene neljube posledice,

Dušan Kvas

Pravo ime samohvale

NAČRTOVANJE

Takoj po II. svetovni vojni se je naša porušena država znašla v veliki dilemi: kako na najboljši način izgraditi in ojačati materialno bazo za družbeni razvoj, ali — kako uskladiti naše potrebe in zahteve z možnostmi za realizacijo teh zahtev? Tako je nastal strog centralistični in direktivni planski sistem, ki je dovoljeval le najboljše, najbolj domiselne in pa delovnim organizacijam z najboljšimi zvezami v republiških in zveznih planskih odborih, vriniti se med planirane potrebneže (s svojimi zamislivi proizvodnih artiklov). To rivalstvo in pa uravnilniško diriganje je pripomoglo k temu, da smo mnogo delali neplansko, da je bil trg zajezen z istovrstnimi izdelki in da se seveda ni gledalo preveč na kvaliteto izdelkov. Zahteva po reformi takšnega sistema je bila vedno močnejša in po določenem obdobju se je začel režim planiranja spreminjati vse do zahteve po policentričnem in indikativnem planiranju. Piramida vplivov in zahtev (ali vplivov na zahteve) se je tako prevrnila na glavo in zvezni oziroma republiški plan je tako postal le zbirateljski, okvirni plan, ki nastaja na podlagi usklajevanja skozi sporazumevanje in dogovarjanje.

PRVA POLENA

Za sporazumevanje in dogovarjanje je potrebnega precej časa, mirnih živcev in pa seveda jasno izraženih zahtev. Na to pa nismo bili pripravljeni, saj drugače ne moremo opravičiti dejstva, da skoraj vse leto navadnemu smrtniku ni bilo moč dobiti resolucije o srednjem in dolgoročnem razvoju SR Slovenije, čeprav bi morala biti v javni razpravi.

Na enem izmed zadnjih sestankov Sveta zveze sindikatov Jugoslavije so ugotovili: srednjeročni plan zamuja za pol leta (sprejet bi moral biti, če bi ga hoteli seveda pravočasno realizirati, že pred decembrom tega leta), vsi plani so zelo enostranski in usmerjeni predvsem v investicije, plani so nerealni in njihovi pokazatelji niso usklajeni s pokazatelji ostalih partnerjev in s plani bank. In kar je najbolj žalostno: plani so brez osnovnih in potrebnih samoupravnih karakteristik. Že teh nekaj napak nam mora zbuditi vprašanje, kdo je te plane potem sestavljal in kje so strokovnjaki, ki delajo na tem področju.

SAMOUPRAVNI VIDIKI NAČRTOVANJA

Govorniki na seji sveta zveze sindikatov so povedali še, da plani prikazujejo mnogo večje želje in potrebe od dejanskih in, seveda, od razpoložljivih materialnih možnosti in proizvodnih zmogljivosti; da v planih niso zajeti vsi dejavniki družbeno ekonomskega razvoja in da predvsem ni zajet aspekt ustvarjanja, programiranja, združevanja in skupne udeležbe v družbenem dohodku.

Vprašanje: kje so se učili samoupravljanja ti načrtovalci samoupravnega ekonomskega razvoja.

Rade Galeb, predsednik sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije, pa je navedel tri osnovne razloge neuspešnega usklajevanja planov: pomanjkanje sredstev, pomanjkanje surovin in pomanjkanje tržišča. Te ugotovitve so malce ironične, navezujejo pa se na spoznanja, da — skoraj vsi načrtovalci v svojih planih računajo na združena sredstva in inozemska posojila, medtem ko svojih sredstev nimajo. Zgodilo se je celo, da se plan (?) opredeljuje za izvoz, pa planer nima nikjer niti surovin.

Vprašanje: kje so aspekti realnosti in zakaj gospodarstvo vodi jo futurologi?

Osnove sedanjega sistema družbenega planiranja so sporazumevanje, dogovarjanje in preko tega usklajevanje želja in možnosti. Tako smo trdili, pa so nas trditve pohodile (glej vprašanja), posebej še zaradi tega, ker so načrtovalci pozabili nakazati najugodnejše povezave (da se ne bi zopet vsaka organizacija povezovala s komerkoli in povečevala entropijo na družbenoekonomskem področju) in pozabili so na pomen reproduktivnih celot, ki bi naj združevale horizontalne in vertikalne možnosti sodelovanja. Slovenska resolucija o srednjeročnem razvoju bo narejena ali dokončno oblikovana neke do polovice drugega leta; enako pa seveda tudi resolucije o srednjeročnem (do 1980) razvoju Jugoslavije. Po najnovejših podatkih pa bi naj republiške programe uskladili do 24. decembra tega leta.

Vprašanje: Logika! Sedaj bo potekalo usklajevanje srednjeročnih, neizdelanih programov, pozneje, na polovici drugega leta pa se bo postopek moral zopet ponoviti, saj bomo drugače zanikali načelo policentričnega in indikativnega planiranja. Se lahko družba vpraša, kdaj plača takšno delo — predvsem pa, kdo podpira takšno delo?

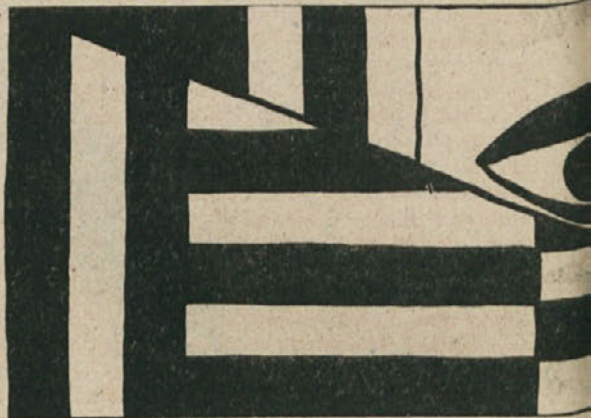
Dogovarjanje in sporazumevanje je lepa stvar — verjetno najlepši dosežek visoko civilizirane in kulturne socialistične družbe. Toda ali mora ta družba podpirati nesposobneže, ki si dovoljujejo takšna odstopanja od stvarnosti (le zakaj?), če so znane možnosti, znani so trendi razvoja in znani so družbeno ekonomski cilji? To delo ni pignirsko in tega nihče ne more trditi, ker so načela dogovarjanja in sporazumevanja jasno izražena, ker se pri tem zastopajo v osnovi zahteve delavskega razreda in ker se seveda mora odvijati vse na ekonomski računici. Možnosti za razvijanje materialne baze samoupravne družbe so nam znane, edina postavka, ki bi

lahko bila neznana ali vsaj delno neznana, so človekovi neizkoriščeni potenciali, ki pa že sedaj in bodo seveda tudi v bodoče, vplivali na kvaliteto našega dela.

Za konec še samo kratek pomislek. Za kvalitetno družbeno dogovarjanje in samoupravno sporazumevanje je potrebno določeno znanje o formalno pravnih odnosih. To znanje je zapisano v knjigah. Vendar, delavci-samoupravljalci, nikar ne kupujte teh knjig, ker leposlovne knjige niso tako drage, pa je že pri njih ugotovljeno, da niso za vaš žep. Med drugim — šund literatura se prodaja brez prometnega davka, na cenemem papirju, pa ni tako prekleto pomembna za našo družbo kot zapisane osnove družbenega razvoja. Torej, bomo tiskali tudi te knjige še v naprej na ekonomski računici in zakaj!?

vešnar marjan

Viri: dnevno časopisje in tednik Ekonomska politika

Teorija in praksa

Ondan sem srečal Lali-Luc' Fakiya, zdelo se mi je, da je po imenu srednjega spola, čeprav je bil po poklicu študent. Sedla sva v zakotno gostilno sredi mesta in meditirala o lepši bodočnosti.

„Veš, dragi moj,“ je rekel Lali-Luc' Faki, „pravkar sem bil izbran v prvo komisijo tretjega pododbora v glavnem odboru izvršnega odbora, ki se bo ukvarjala predvsem s čisto filozofskimi aspekti izgradnje novih študentskih domov in sploh naselja.“

— „Pa bo vžgalo?“ sem povprašal.

„Ti gledaš na vso stvar vedno preveč praktično. Stvar pa je najprej teoretična in zgleda takole: zgradili bomo študentsko koncertno dvorano, študentsko novo gledališče, dobili bomo denar za strojni park v novi študentski tiskarni. A to je le del načrtov,“ je piskal Lali-Luc' Faki.

— „Pa bo denar za vse to?“ sem spet vprašal.

„Denar? Smešno vprašanje! Mi smo napredni, saj veš. Samo še omenim odlično opremljeno športno dvorano in sploh rekreacijske prostore z lastnim študentskim bazenom. Človeka je treba pač razvijati duhovno in telesno, saj veš...“ je filozofsko nadaljeval in migal z zaraščeno brado.

— „Lepo, res, lepo!“, sem odvrnil. „Pa boste imeli tudi stanovanja in dobro prehrano?“

„Če bomo imeli takšne osnove, vprašuješ? Seveda, ja seveda! Zgradili bomo pravcate študentske hotele z najsodobnejšimi menzami, gojili bomo trim, da se ne zredimo itd. itd.“ je rekel Lali-Luc' Faki zdaj že očitno razburjen, češ da ga ne razumem.

— „Fant, pridobil si me!“, sem mu moral pritrditi. „To so res velike reči. Ampak zanima me, kako zdaj kaj živiš, Lali-Luc' Faki? Danes si se gotovo mastil z jastogom za kosilo, kajne? Pa nobenih problemov s stanovanjem?“ sem povprašal čisto optimistično.

— „Kaj?!“, je vzrojil. „Kako si drzneš! Danes sem imel za kosilo sendvič z banketa po seji. Stanujem pa v tisti čumnati, ki sem jo že davno preplačal! Kako moreš biti nesramen in misliti, da sem jaz, Lali-Luc' Faki nekakšen magnat! Saj sem čisto navaden študent vendar,“ se je fant nejevoljno razburjal in pri tem srebalespresno kavo, da mu je kar ušla po kocinah.

— „Ah, fant, ti si nepopravljiv idealist!“, sem mu rekel.

„Idealist? Jaz sem materialist! Toda ti ne moreš razločevati med teorijo in prakso. Ti si pravi črnogled! Pomisli, koliko bomo samo zgradili!“, je uprl vame žareče oči.

— „Bomo, bomo,“ sem odvrnil, „toda tvoj mandat ne sega v neskončnost. Filozofi zaenkrat še niso spremenili sveta!“, sem mu mirno za-trdil, plačal kavo in sem odšel v teoretično bodočnost, zunaj pa je praktično začelo snežiti in ljudje so se stiskali v plašče. Na tistem sem le upal, da Lali-Luc' Faki ne bo odjadril kdaj z diplomom v žepu k tujim bankam, kjer izplačujejo naše zdomce. Na tistem sem upal, da Lali-Luc' Faki ne bo nikdar pozabil na študentska leta in da bo še vnukom govoril o svoji študentski teoriji in praksi.

Vladimir Gajšek

Imaginarno cvetje v okovih

V razvoju socialističnih odnosov (samoupravnih) pri nas dajemo ta hip precejšen povdarek področju idejno političnega vzgajanja mlade generacije. Idejno politično delo v novi organizaciji ZSMS je bilo doslej na Univerzi precej zapostavljeno. Zaradi tega je treba popestriti predvsem akcijsko delovanje mladih na tem področju. Tukajšnja razmišljanja naj bodo samo izhodišča, napotilo za usmerjeno kontinuirano akcijo.

Študentje in kultura

Letošnja sezona kulturnih prireditev v Mariboru je zelo pestra inakovostna. Kulturni delavci si na vso moč prizadevajo izboljšati celoten spored in uvesti predvajanje nekaterih manj znanih avtorjev. To jim skoraj povsem uspeva, saj je njihov trud videti na prireditvah. Koncertne dvorane in gledališče so skoraj vedno do kraja zasedene, likovne razstave so bolj obiskane.

V splošno presenečenje so ugotovili, da te prireditve obiskuje veliko število mladih, predvsem srednješolcev-gojencev centra za glasbeno vzgojo, gimnazijcev... Žalostno pa je dejstvo, da je na predstavah zelo malo študentov, kar dokazuje skoraj popolno nezainteresiranost bodočih intelektualcev za kulturo. To se kaže v primerjavi števila študentov na različnih visokih in višjih šolah in številu koncertnih in gledaliških abonmajev.

Študentje nimamo organizirane vpeljave v kulturne dejavnosti, sami pa smo premalo samoiniciativni, medtem ko dijakom takorekoč vse prinesejo na pladnju in jih porinejo v to. Okolje pa vpliva na študente drugače. V Mariboru jih je veliko takšnih, ki so prišli iz manjših krajev, kjer kulturne dejavnosti niso razvite v tolikšni meri kakor prav v Mariboru. Jasna posledica je, da ti študentje ne kažejo prevelikega zanimanja za kulturno dejavnost. Ljubljanska struktura študentov je drugačna. Večina jih stalno živi v Ljubljani z družinami, ki že od malih nog vzgajajo otroke-današnje študente v tej smeri.

Ugotovljeno je, da so kinematografi dosti bolj obiskani. Vendar pa kino dandanes ni nosilec kulture. Je le navadna trgovska agencija, ki se pri svojem sporedu ne ozira na kulturno vsebino. Filmi so popolnoma skomercializirani, v njih je ogromno šunda. Zares kakovostnih filmov pa je malo, so kakor kaplja v morje, vendar se večina ljudi za to ne zmeni.

Da niso študentje pri kulturi udeleženi v večjem številu, sta delno kriva tudi propaganda in pomanjkanje kadrov na šolah. Ta kader naj bi predstavljal nekakšne mentorje za kulturo, seveda z ustrežno kvalifikacijo in veseljem do dela z mladino. Mislim pa, da je edini problem pri vsem denarna stran.

Da niso študentje pri kulturi udeleženi v večjem številu, sta delno kriva tudi propaganda in pomanjkanje kadrov na šolah. Ta kader naj bi predstavljal nekakšne mentorje za kulturo, seveda z ustrežno kvalifikacijo in veseljem do dela z mladino. Mislim pa, da je edini problem pri vsem denarna stran.

Študentje nimamo niti dovolj velikega plesišča, kjer bi bila izbira glasbe dovolj široka za vsak okus. Unionska dvorana pa je znatno premajhna, da bi lahko sprejela večje število tistih mladih, ki bi lahko plesali tudi tiste plese, ki so se jih naučili na tečajih mojstra Simončiča.

Na koncu pa še majhna novost za vse tiste, ki so ljubitelji kakovostne glasbe: koncertna poslovalnica glasbene mladine bo ustanovila klub mladih ljubiteljev vseh vrst glasbe. Klub bo vodila tajnica Glasbene mladine Metka Čurman. Vstop bo dovoljen samo članom, ki se bodo pravočasno prijavili.

Božena Hren

Študent, subjekt obdelave, faktor v vzgojnoizobraževalni politiki, je sopotnik raznih kriznih elementov v sistemu in vsebini vzgoje in izobraževanja. Zato nikakor ne sme stati ob strani, ko se na tak ali drugačen način ustvarjata oblika in način njegovega usposabljanja. Njegova pravica in dolžnost sta, da na posreden ali neposreden način sodeluje pri oblikovanju kvantitativnih in kvalitativnih elementov, ki kakorkoli vplivajo na izgrajevanje koncepta socialistično angažirane šole, ki mu bo posredovala, na kakovostno višji stopnji, znanje za delov prihodnje, to je, v neposredni proizvodnji. Zavedati pa se mora, da to ni dovolj. Da se uveljavi koncept socialistično angažirane šole je treba odpraviti pomanjkljivosti v vzgojnoizobraževalni politiki. To pa se lahko doseže le tako, da pristopimo h kritičnemu ocenjevanju dela na posameznih šolah. Dela se je treba lotiti s polno mero samokritičnosti in timsko (vsako individualno delo je obsojeno na neuspeh). Poznati je treba programe in njih cilje, kar pomeni, da mora postati celotno delo in življenje v šoli prežeto z marksizmom, ki je osnova za socialistično angažirane šole. Naloga vsake komisije za idejno politično delo je, da skrbi, da v vzgojnoizobraževalnem procesu razvija sposobnosti za kritično in ustvarjalno znanstveno mišljenje, za dojemanje protislovij in spoznavanje zakonitosti v družbenih procesih. Le tako lahko vzgajamo ljudi za resnično samoupravne socialistične odnose.

Idejnost v vzgoji in izobraževanju je subtilen in zapleten proces socializacije osebnosti, navajanje na osnovne humanistične vrednote skupnosti, sočasno pa je tudi realizacija marksističnega pogleda na svet in položaj človeka v njem, torej osmišljanje celotnega vzgojnoizobraževalnega procesa s filozofsko idejno vizijo marksizma in to v organski povezanosti z njegovo praktično družbeno realizacijo.

Osnova za demokratizacijo vzgoje in izobraževanja je, da mora imeti sleherni mlad človek enake možnosti za vzgojo in izobraževanje glede na svoje sposobnosti in interes, ne pa glede na svoj družbeni status. Zato morajo brezkompromisno oceniti delo skladov za štipendiranje tudi idejno politične komisije, ker se lahko primeri, da pride v štipendijski politiki do raznih manipulatskih odnosov, kar bi ustvarjalo razred privilegirane mladine in izključevalo možnosti za vključevanje delavske in kmečke mladine v višje stopnje izobraževanja. Tako bi se formirala, izrazita neustrezna socialna struktura na univerzi.

Psihosocialne značilnosti so več ali manj že prirojene, torej študent ima v dokajšni meri že zasnovan profil celotne osebnosti, vendar nenehno izpostavljen vplivu tujih idejnih tokov in njihovih socialnih nosilcev lahko klone. Zato se je treba zavzeti, da ideja socialističnega humanizma, osnovanega na temeljih marksizma, nenehno prežema vse oblike množičnega informiranja in udejstvovanja ter celoten vzgojnoizobraževalni proces.

Prvobitni problem je tako osmišljanje prostega časa študenta in mladine nasploh. Torej je žal treba še vedno omenjati boj za idejnost kulturne vzgoje, boj proti šundu, kiču in pornografiji. Osmišljati je treba vlogo društvenih organizacij, zlasti pa se je treba posvetiti idejnim platformam naših osnovnih političnih organov (ZSMS), to je nas samih. Zakaj, če je jedno gnilo, kmalu propade tudi celota.

Pojavi se vprašanje kadrovanja. Zavedamo se, da je pomanjkanje kadra pri nas zelo pereč problem. Toda kvantiteta je problem kadrovskih komisij. Nas zanima le kvaliteta. Kdorkoli je že postavljen na vodilno mesto, mora na to mesto priti po demokratični poti, torej po že obstoječem delegatskem sistemu. Najnujnejše je, da je ustvarjal in osebno zavzet oziroma motiviran, da je napredno, marksistično angažiran, razredno opredeljen ter aktiven borec za samoupravne socialistične odnose. Kakršnihkoli individualističnih odločanj ne sme poznati in nenehno se mora boriti za izgrajevanje timskega, množičnega, na bazi samoupravljanja zgrajenega vedenja. Tu pride do veljave tudi odgovornost strokovnjaka kadra (profesorji), ker so odgovorni za uresničevanje temeljnih družbenih vzgojnoizobraževalnih smotrov, odgovorni so za samoupravno organiziranje mladih znotraj pedagoškega procesa. Izgrajevanje takega ustvarjalnega delovnega odnosa med pedagogom in študentom pa je mogoče le s popolno enakopravnostjo obeh na načelih samouprave socialistične demokracije. V takem odnosu je profesor predvsem mentor, usmerjevalec in organizator predavanj — razvija večjo samostojnost in aktivnost študentov, hkrati pa lastno ustvarjalnost. Le tako usmerjena pedagoška politika nam bo dala nove kadre za nemoteno delo naše organizacije, sočasno pa ustvarjala pogoje za res socialistično angažirano šolo.

Da pa se bo profesor resnično zavzel za tak način dela, je treba strmeti za tem, da se spremeni odnos do kadrovske politike za prosvetni poklic, poostri je treba naš pritisk na družbeno politične organe, da izboljšajo družbeno vrednotenje učiteljevega dela, omogočijo permanentno strokovno in idejnopolitično izpopolnjevanje profesorstva. Vse to so pomembne predpostavke za učinkovitejšo družbeno vlogo prosvetnega kadra. Pri njih se učimo, oniso naša prvobitna akumulacija.

Janez Bratkovič

Študentje smo posegli s svojimi akcijami in kulturnimi programi v vse splošno kulturno delovanje. Za nas ni bilo občinskih, ne republiških meja, presegli smo celo državne meje. Delovali smo navzven, navzven med delavce, kmete, dijake in vojake. Programi dela so bili prelepi, da bi uspevali. Snobistični ustvarjalci mariborske kulture niso upoštevali naših hotenj, naših uspehov niso priznavali, še celo vsiljevali so nam svoje snobistične ideje. Mi pa nemočni, da bi se v celoti uprli tem ustvarjalcem „lažne kulture“, smo se združili v majhne skupine kulturnih animatorjev in s tem sami sebe obsodili na propad.

Nevedoč smo naredili ta usodni korak in pričeli ustvarjati kulturo. Glavni nosilec študentske kulture kulturno Umetniško društvo Študent ni zabredel v težave samo zaradi razdrobljenosti, ampak tudi zaradi največjega problema kulturno prosvetnega delovanja — zaradi denarja. Materialni in prostorski problemi društva so danes taki, da si ne zna več samo pomagati. Dolgovi, ki se vlečejo iz leta v leto, so narasli že na 70.000,00 dinarjev. Pred kratkim je bila resnično rešena prošnja za sanacijo, vendar to še zdaleč ne pomeni, da je s tem rešen problem študentske kulture nasploh. Finančni problem je seveda najbolj viden v specializirani kulturni organizaciji,

mo ničesar, če se sočasno ne sklene poseben samoupravni sporazum, s katerim se zainteresirane strani — Univerza v Mariboru, vse šole VEKŠ, VTS, PA, VPS, VAS, Visoka šola za organizacijo dela, KUD Študent in Študentski domovi — sporazumno obvežejo o pristojnostih, nalogah in dolžnostih pri usmerjanju in izvajanju enotnega kulturno prosvetnega izobraževanja študentov in učiteljev na mariborski univerzi.

Komisija mora takoj na začetku izdelati program, načrt o obsegu dela. Nikakor ne sme dovoliti, da katerakoli oblika kulturno prosvetnega izobraževanja izostane ali se celo namensko ne vključi. V „združenje“ se mora nujno vključiti tudi študentski tisk Katedra ter interna glasila šol.

Skratka ta komisija bo morala imeti celoten pregled nad kulturno prosvetnim procesom v republiki, državi, celo zunanjem svetu, da bo lahko temu primerno izdelovala — načrte dela za vse svoje organizacije.

Namenoma smo izpustili do sedaj obstoječo Kulturno komisijo pri VK ZSMS, to pa zaradi tega, ker je nujna neposredna povezanost kulturnih komisij po šolah z omenjeno komisijo pri Univerzi Maribor. Vendar mora istočasno biti izpolnjena druga točka.

2. Komisija mora biti sestavljena iz vseh članov, predstavnikov (študentov, profesorjev, strokovnih svetovalcev) omenjenih organizacij.

Tak način dela pa zahteva celega človeka, zato bo morala komisija imeti redno zaposlenega človeka, ki bo poznal problematiko in bo predstavnik omenjenih organizacij (profesor, strokovni sodelavec in ne nazadnje študent, ki mu je ta problem trenutno najbolj jasen in se ga največ dotika). Poklicnega človeka nujno potrebuje tudi KUD Študent, saj je obseg dela preširok za amatersko delo. Tudi ta človek bo moral imeti celovit pregled nad vsako sekcijo. Če imajo namreč študentski domovi (646 stanovanj) profesionalnega uslužbenca, kako ga potem šole potrebuje KUD. S to trditvijo nikakor ne mislimo ali celo trdimo, da redno zaposlen človek pri študentskih domovih ni potreben, nasprotno trdimo, da je celo zelo potreben, da delo brez njega ni mogoče. Morda je tudi pomanjkanje take osebe v KUD kriva za sedanje stanje.

3. Takoj je treba skleniti samoupravni sporazum o financiranju kulturno prosvetnega izobraževanja na Univerzi v Mariboru med Univerzo v Mariboru na eni in financerji (RISK, Kulturna Skupnost, Zveza Kulturno Prosvetnih Organizacij, delovnimi organizacijami itd.) na drugi strani. In to o financiranju, ki bo krilo vse potrebe.

4. Takoj je sklicati skupino ljudi, ki bo izdelala statut komisije, začela izvajati te in podobne predloge ter poiskala in izdelala enoten program kulturno prosvetnega izobraževanja z vsemi oblikami pri Univerzi Maribor.

Kaj torej storiti? Če bo prišlo do take reorganizacije študentske kulture, smo prepričani, da se bo študentova osebnost razvila in dogradila v kulturno prosvetno in moralno neoporečnega člana naše socialistično samoupravne družbe.

Kako veliko odgovornost bo nosila omenjena komisija, kako velike in pomembne bodo njene naloge? S kolikor večjo voljo in zavestjo se bo podala na to pot, toliko kvalitetnejši in večji bodo rezultati.

O vseh teh problemih pa morda kdaj drugič.

Lojze Klemenčič

Kulturna vzgoja — pot do celovite osebnosti študenta

to pa ne pomeni, da ostale organizacije niso imele tovrstnih težav. Organizacije: kulturna komisija pri predstvu Visokošolskih zavodov Zveze Socialistične Mladine (KK pri VK ZSMS), komisija za izvenštudijsko dejavnost pri študentskih domovih Maribor, kulturne komisije po šolah — Visoki tehniški šoli (VTS), Visoki ekonomski komercialni šoli (VEKŠ), Pedagoški akademiji (PA), Višji pravni šoli (VPS), Višji agronomski šoli (VAS) so akcije izvajale, dokler so imele denar, in še to največkrat v obliki zabave. Takoj ko pa ni bilo več finančnih virov, seveda ni bilo prireditev.

Kljub temu, da je vprašanje materialnega obstoja najbolj pereče za vse kulturno prosvetne organizacije, v našem primeru nikakor ni edino in najpomembnejše. Enak, če celo ne večji, je problem nekoordiniranosti študentskih akcij.

Vse omenjene institucije so bile prepuščene same sebi, med njimi ni bilo nobenih zvez. Prihajalo je celo do identičnih akcij, do prekrivanja dela, do posameznih razdrobljenih akcij. Posledica tega je nekvalitetnost in neuspešnost dela.

Največja napaka pa je, da so se za kulturno prosvetno izobraževanje zanimali, se nanj pripravljali in ga izvajali večinoma študentje sami.

Vsi povdarjajo, da je do izgradnje celovite osebnosti študenta dolga pot; celovite osebnosti ni brez kulturno prosvetne vzgoje, ki mora postati osnovna celica procesa, ki ga izvajajo visokošolski zavodi in Univerza. Vanj je treba vključiti vse študente pa tudi učitelje.

Zopet moramo poudariti, da je kulturno prosvetna izobrazba družbenega pomena in je zato jasno opredeljena v zakonu o visokem šolstvu, ki v tretjem členu med drugim pravi, da visoko šolstvo uresničuje svoje smotre tako, da pospešuje družbeno politične, kulturno umetniške, tehnične, športne in druge dejavnosti študentov.

Podobno opozarja tudi samoupravni sporazum o združitvi v univerzo v Mariboru. Še jasneje nas na ta problem opozarja peta točka (drugi odstavek) temeljnih načel v uvodnem delu ustave SFRJ 1974: „Izobraževanje, znanost in kultura so bistveni dejavniki razvoja socialistične družbe, večje produktivnosti dela, razvoja ustvarjalnih ljudi in vsestranskega razvoja osebnosti, humaniziranja socioloških samoupravnih odnosov in splošnega napredka družbe; zato socialistična skupnost zagotavlja svobodo ustvarjanja in ustvarja možnosti za razvoj in napredek izobraževanja ter znanstvenega, kulturnega in umetniškega ustvarjanja, da bi se kar najuspešneje razvijale ustvarjalne sposobnosti delovnih ljudi, socialistični družbeni odnosi in svobodna in humana osebnost.“

Spričo vseh težav, ki se porajajo v omenjenih situacijah, in spričo vseh možnosti, ki so nam na razpolago, smo prišli do zaključka, da bo treba temeljito reorganizirati študentsko kulturo. In sicer približno po tehle točkah:

1. Edini izhod iz te godlje je, da se ustanovi stalna komisija za prosvetno kulturno izobraževanje pri Univerzi Maribor, ki bo skrbela za enotno programsko in finančno politiko. Z ustanovitvijo te komisije pa ne doseže-

Kratko in jedrnato

Člani kulturno umetniškega društva Študent so imeli v ponedeljek 15. decembra 1975 občni zbor, ki je potekal približno takole:

1. Delovni predsednik zbora prebere šestdesetim ljudem nova pravila društva in ključ, po katerem se bi naj delila sredstva društvu in njegovim sekcijam.

2. Ker zborovalci niso dobili pravil na vpogled, diskutirajo trije člani, ki pravila imajo.

3. Po petih minutah diskusije z dvigom rok nova pravila društvu potrdijo.

4. Delovni predsednik govori o velikem plesnem orkestru, ki se ni držal amaterskih pravil društva in si je ves denar, ki ga je zaslužil na celonočnem plesu razdelil med seboj.

5. Edini navzoči predstavnik plesnega orkestra prekine delovnega predsednika in ostro protestira zoper ton, izvedbo in omalovažujoči način prikazovanja problematike.

6. Razvije se burna diskusija in skoraj se noži zablistajo.

7. Rezultat diskusije: VELIKI PLESNI ORKESTER SE IZKLJUČI IZ KULTURNO UMETNIŠKEGA DRUŠTVA ŠTUDENT. Pa imamo tako zopet dobri stari KUD Študent s samo tremi sekcijami — folkloro, pevskim zborom in športno plesno sekcijo.

8. Predsednik mešanega pevskega zbora predlaga preimenovanje zbora v AKADEMSKI PEVSKI ZBOR BORIS KRAIGHER. Predlog brez pripomb sprejet.

9. Delovni predsednik začne brati samoupravni sporazum o združitvi v zvezo kulturno prosvetnih organizacij občine Maribor. Ko ga prebere dobro polovico, se naveliča in ga da brez diskusije v potrditev. Določijo tudi podpisnika.

10. Potrdijo sklepe prejšnjega občnega zbora.

11. Pod točko razno gremo domov.

Neodgovornost odgovornih

Mladinsko razstavišče proslavlja peto obletnico dela, skromen jubilej, ki ponovno opozarja na problem priznavanja Avle v mariborskem kulturnem prostoru. Prirejenih je bilo več kot 45 razstav, pomembnih razstav priznanih umetnikov (Tisnikar, Primožič, Vidic, Golija, Modrinjak ...) še bolj pa so se uveljavile razstave manj znanih in neznanih ter bodočih umetnikov. Mnogi so se prvič predstavili prav v Avli. Vsi ki ocenjujejo delo mladinskega razstavišča Avla, pozabljajo na osnovno poslanstvo tega razstavnega prostora: proces neposrednega izobraževanja, v tem primeru likovne umetnosti. Zato se še toliko bolj čudimo neosnovanim obrekovanjem o nestrokovnosti, preveliki ambicioznosti in nepristojnosti za nekatere razstave.

Na vsa ta in podobna obrekovanja Avla odgovarja:

Da je dest tisoč letnih obiskovalcev številka, ki zgovorno priča o ravno nasprotnem. Saj je razstavišče priznано v slovenskem kulturnem prostoru, uveljavlja pa se — in to z velikimi koraki — tudi po državi in celo zunaj njenih mej. Pa ne zaradi očitane preambicioznosti, ampak preprosto zaradi razgibanosti razstavnega programa, izjemnih akcij itd. Žal je financiranje najtrši oreh, ki ga Avla še do danes ni mogla streti.

Kakšne odgovore odbiva razstavišče na prošnje za finančno in moralno pomoč, kaže tale faksimile:

X. kongres ZKJ opozarja: Potrebno je sprožanje družbene akcije za odpravljanje monopolov v kulturi in kulturnih ustanovah ... Z uveljavljanjem nove ustave nastajajo nujne družbeno ekonomske potrebe, ki morajo premagati tradicionalno metropolizacijo kulture z ustvarjanjem razmer za

OBČINSKA KONFERENCA SZDL
M A R I B O R

Koordinacijski odbor za
družbene organizacije in društva

Številka: 011/202-2/75
Datum: 2.9.1975

MLADINSKO RAZSTAVIŠČE - GALERIJA AVLA
I. gimnazija v Mariboru

M a r i b o r
Leninov trg 1

Mladini ter članom učiteljskega zbora - mentorjem priporočamo, da se tudi v bodoče povezujejo s krajevno skupnostjo ter preko stikov med mladino v TOZD, kjer bodo s svojim entuziazmom na področju širjenja likovne kulture med delavci in občani še bolj utrdili svoj sloves, ki so si ga dosedaj že pridobili. Sredstva, ki bi jih z razstavno dejavnostjo zbrali v delovnih organizacijah ne smatramo da so "paberkovana". Nasprotno, menimo, da je treba dosledno spoštovati ustavno načelo, da delavci v TOZD odločajo o sredstvih, ki jih sami ustvarjajo. Le ta pa z družbenim dogovarjanjem in samoupravnim sporazumevanjem odvajajo za potrebe družbenih dejavnosti, torej tudi za kulturo, na podlagi svojih ter širših družbenih potreb.

Vaš okvirni program razstav za leto 1975/76 ocenjujemo, da je preveč ambiciozen, saj presega okvir mladinskega razstavišča.

Iz priloženega gradiva je razvidno, da želite imeti šest razstav, ki niso mladinske ter le dve razstavi, ki sta izrazito namenjene dijakom I. gimnazije. Prodajna razstava ki jo pripravljate za december pa sploh ne sodi v okvir dejavnosti, saj vaše mladinsko razstavišče AVLA ni institucija, ki sme ukvarjati s trgovino, ker za to dejavnost ne more dobiti dovoljenja pri pristojnem organu občinske skupščine. Razstave, ki jih predlagate za sofinanciranje, ne sodijo v pristojnost AVLE, ker za take razstave v Mariboru imamo poklicne ustanove ter ustrezno registrirana društva s področja likovne dejavnosti.

Na koncu smo dolžni vas opozoriti na novi Zakon o društvih (Ur.l.št.37 - 12. 12. 1974), kjer se lahko seznanite s postopkom ustanavljanja društev ter načinom, kako postopamo v primeru, ko želimo ustanoviti institucijo, ki ima ambicije postati galerija.

Tovariški pozdrav!

Za koordinacijski odbor za
družbene organizacije in
društva
Buro Bakovac

Buro Bakovac

mnogih novih žarišč kulture in zagotavlja hitrejše komuniciranje novih in ustvarjalnih dosežkov na čedalje širšem prostoru. ZK si bo dosledno in vztrajno prizadevala za nadaljnje uresničevanje družbenih in idejno političnih osnov svobodne ustvarjalnosti ter bo nastopila proti težnjam tahnokratskega manipuliranja s kulturo, proti pojavom nacionalizma, meščanskega in malomeščanskega liberalizma, ki so dušili svobodo ustvarjalnosti, proti pragmatističnem izkoriščanju kulture za ideologijo in podrejanju ustvarjalnosti potrebam dnevne politike proti administrativnim metodam vodenja na tem področju ter proti vsem oblikam monopola in privatizacije ...

Zaradi širše družbene zahteve po družabljanju kulture in razbičju malomeščanske avicole okoli kulturnih ustvarjanj je normalno, da je treba dati široke možnosti, tako v organizacijskem kot v materialnem smislu vsem mladim entuziastom, ki jim kultura pomeni smisel življenja.

KLEMENČIČ LOJZE

DRE 8-75

Pogovori beguncev

O SUROVEŽU — MAJHNE ZAHTEVE ŠOLE — HERRNREITER

(Ziffel je skoraj vsak dan hodil v kolodvorsko restavracijo, zakaj v tem velikem lokalu je bila majhna stojnica za tobake izdelke, in v nerednih presledkih se je pojavljalo dekle, ki jo je — z nekaj vrečkami pod pazduho — odprlo in potem deset minut prodajalo cigare in cigarete. Ziffel je v prsnem žepu že imel eno poglavje svojih spominov in oprezoval je za Kallejem. Ko ga vs teden ni bilo, je Ziffel že mislil, da je poglavje napisal zaman, in je ustavil vse nadaljnje delo. Razen Kalleja v H. ni poznal nikogar, ki bi znal nemško. Toda desetega ali enajstega dne se je Kalle pojavil in se ni nič kaj zgrozil, ko je Ziffel privlekel na dan svoj rokopis.)

ZIFFEL:

Začenjam z uvodom, v katerem v skromnem tonu opozarjam, da so moja prepričanja, o katerih hočem spregovoriti, vsaj še do pred nedavnim bila prepričanja milijonov, tako da torej čisto nezanimiva le ne MOREJO biti. Uvod in še en kos bom preskočil in takoj prešel na izvajanja o vzgoji, ki sem je bil deležen. Ta izvajanja se mi namreč zdijo zelo vredna, da jih človek spozna, mestoma odlična, sklonite se malo naprej, da vas hrup tu ne bo motil. (Bere:) „Vem, da o kakovosti naših šol pogosto dvomijo. Ne spoznavajo ali cenijo njihovega sijajnega načela. To načelo je v tem, da se mladi človek takoj, v najzgodnejši mladosti uvede v SVET, KAKRŠEN JE. Brez ovinkov in ne da bi mu kaj dosti povedali, ga vržejo v umazan tolmun: Plavaj ali žri drekl!

Učitelji imajo odpovedovanja polno nalogo, da poosebljajo osnovne tipe človeštva, s katerimi bo mladi človek pozneje v življenju imel opravka. Dobi priložnost, da štiri do šest ur na dan študira surovost, hudobijo in krivičnost. Za tak pouk ne bi bila previsoka nobena šolnina, vendar pa je celo brezplačna, na državne stroške. Velik stopi mlademu človeku v šoli v nepozabnih podobah nasproti SUROVEŽ. Skoraj neomejeno oblast ima. Opremljen s pedagoškim znanjem in dolgoletno izkušnjo vzgaja šolarja po svoji podobi. Šolar se uči vsega, kar je potrebno, da človek v življenju napreduje. To je isto, kar potrebuje za napredovanje v šoli. Gre za goljufijo, hlinjenje znanja, sposobnost, da se nekaznovano maščuješ, za hitro prisvajanje banalnosti, za prilizovanje, hlapčevstvo, za pripravljenost, da izdaš sebi enake višjim itd. itd.

Najvažnejše pa je poznavanje ljudi. Pridobi se v obliki poznavanja učiteljev. Šolar mora znati spoznati in izkoristiti slabosti učitelja, sicer se nikoli ne bo mogel ubraniti, da ga ne bi napolnili s pravo kopico izobrazbenih dobrin brez vsake vrednosti. Naš najboljši učitelj je bil neki velik, presenetljivo grd mož, ki si je v mladosti, kot so pravili, prizadeval za profesuro, pa mu je ta poskus spodletel. To razočaranje je zbudilo vse sile, ki so dremale v njem. Vseč mu je bilo nas nepripravljene podvreči izpitu, in od slasti je vzklikal, kadar nismo znali odgovoriti. Skoraj še bolj pa smo ga zasovražili zaradi njegove navade, da je med uro dva do trikrat stopil za veliko tablo in iz žepa v suknjiču lovil kos nezavitega sira, ki ga je potem, vtem ko je nadaljeval s poukom, pozobal. Poučeval je kemijo, ampak nobene razlike ne bi bilo, če bi predaval razvozlanje klobčičev. Učno snov je potreboval, kot igralci potrebujejo fabulo, da bi pokazali SEBE. Njegova naloga je bila, da iz nas naredi LJUDI. To mu je še kar uspelo. Nismo se pri njem naučili kemije, zato pa to, kako se maščuješ. Vsako leto je prišel šolski nadzornik in pravili so, da hoče videti, kako se učimo. Ampak mi smo vedeli, da je hotel videti, kako učitelji učijo. Ko je nekoč spet prišel, smo izkoristili priliko, da bi našega učitelja zlomili. Niti na eno vprašanje nismo odgovorili in smo sedeli kot idioti. Tisti dan človek ni kazal slasti ob našem neznanju. Dobil je zlatenico, dolgo je bil priklenjen na posteljo, in ko se je vrnil ni nikoli več postal tisti stari slastni zobač sira. Učitelj francoskega jezika je imel drugo slabost. Častil je zlo boginjo, ki terja strašne žrtve — pravičnost. Najbolj spretno se je s tem okoristil moj sošolec B. Pri popravljanju pismenih nalog, od njihove kakovosti je bilo odvisno napredovanje v naslednji razred, je učitelj imel navado, da si je na posebnem listu za vsakim imenom zabeležil število napak. Desno od tega je potem na njegovem listu bil napisan red, tako da je imel dober pregled. Recimo, za 0 napak si dobil I, najboljši red, za 10 napak II itd. V nalogah so bile napake rdeče podčrtane. Nenadjarjeni sočasno poskušali z nožki izbrisati nekaj rdečih črt, priti h katedru in učitelja opozoriti, da število napak ne drži, ampak je preveliko. Učitelj je tedaj papir enostavno vzel, ga podržal vstran in opazil gladka mesta, ki so nastala zaradi glajenja z nohtom na radirani ploskvi. B. je posto-

pal drugače. V svoji že popravljeni nalogi je z rdečim tušem podčrtal nekaj popolnoma pravih odlomkov in ves užaljen stopil pred kateder, da bi vprašal, kaj vendar je tu napačno. Učitelj je moral priznati, da ni nič napačnega, sam izradirati rdeče črte in na svojem listu znižati skupno število napak. S tem se je seveda spremenila tudi ocena. Priznati je treba, da se je ta šolar v šoli naučil misliti.

Država je zagotavljala živahnost pouka na zelo enostaven način. S tem, da je vsak učitelj moral predavati samo določeno količino vednosti in to iz leta v leto, je do snovi postal popolnoma otopel in ga ni več odvrčala od glavnega cilja: izživljanja pred šolarji. Vsa svoja privatna razočaranja, finančne skrbi, družinske nezgode je reševal med poukom in je tako udeleževal svoje šolarje pri tem. Ni ga odvrčal nikakršen snovni interes in tako se je lahko koncentriral na to, da bi izoblikoval duše mladih ljudi in jih naučil vseh oblik goljufije. Tako jih je pripravil na vstop v svet, kjer bodo srečavali prav take ljudi kot njega, pohabljen, poškodovane, z vsemi žalbami namazane. Slišim, da šole, ali vsaj nekatere od njih, danes temeljijo na drugih načelih kot za časa mojega šolarja. V njih obravnavajo otroke bojda pravično in razumno. Če bi bilo res tako, bi to obžaloval. Mi smo se v šoli učili še takih reči kot so stanovske razlike, to je spadalo med učne predmete. Otroke boljših ljudi so obravnavali boljše kot otroke ljudi, ki so delali. Če bi ta učni predmet odstranili iz učnih načrtov današnjih šol, bi mladi ljudje spoznavali to razliko v obravnavanju, ki je tako neznansko pomembna, torej šele v življenju. Vse, kar bi se naučili v šoli, v občevaranju z učitelji, bi jih zunaj v življenju, ki je tako zelo drugačno, moralo zapeljati v najbolj smešna dejanja. Umetelno bi bili preslepljeni o tem, kako se bo svet njim nasproti vedel. Pričakovali bi fair play, dobrohotnost, zanimanje, in popolnoma nevzgojeni, nepripravljeni, nemočni bi bili izročeni družbi.

To so mene pa čisto drugače pripravili! Jaz sem stopil v življenje opremljen s solidnim znanjem o človekovi naravi. Potem, ko je moja vzgoja bila kolikor toliko zaključena, sem upravičeno lahko pričakoval, da bom, opremljen z nekaterimi srednjimi razvedami in še naučeč se nekaterih ne prehudih ostudnosti, še kar dobro zvozil v življenju. Prevaral sem se. Neka dne so nenadoma zahtevali kreposti. In s tem zaključujem za danes, ker sem zdaj zbudil vašo radovednost.

KALLE:

Vaše blago gledanje na šolo je nenavadno, takorekoč z visokega stališča. Vsekakor šele sedaj vidim, da sem se tudi jaz nekaj naučil. Spominjam se, da smo takoj prvega dne dobili dobro lekcijo. Ko smo prišli v razred, umiti in s torbo, starši so bili že odslovljeni, nas je učitelj postavil vzdolž zidu, in potem je komandiral: „Poiščite si vsak svoj prostor“, in šli smo h klopm. Ker je bilo premalo prostorov, ga en šolar ni dobil in je stal na hodniku med klopmi, ko so vsi že sedeli. Učitelj ga je zalotil stoječega in mu prisolil klofuto. To je bil za vse nas zelo dober nauk, da namreč ne smeš imeti smole.

ZIFFEL:

Ta učitelj je bil genij. Kako mu je bilo ime?

KALLE:

Herrnreiter.

ZIFFEL:

Čudim se, da je ostal navaden osnovnošolski učitelj. V šolski upravi je moral imeti sovražnika.

KALLE:

Tudi navada, ki jo je uvedel drug učitelj, je bila dobra. Hotel je zbuditi čut za čast, je pravil. Če je kdo . . .

ZIFFEL:

Še vedno sem pri Herrnreiterju, oprostite. Kako izboren model v malem je postavil s svojimi enostavnimi sredstvi, z navadnim razredom s premalo klopmi, in vendar ste po taki stvari imeli jasno pred očmi svet, ki vas je čakal. Samo z nekaj drznimi potezami ga je nakazal, pa vendar je, od mojstra postavljen, plastično stal pred vami! In stavim, da je to delal čisto nagonsko, iz čistega navdih! Navaden osnovnošolski učitelj!

KALLE:

Vsekakor dobi tako pozno priznanje. Ostalo je bilo veliko bolj navadno. Bil je za čistočo. Če je kdo uporabljal umazan robc, ker njegova mati ni imela čistega, je moral vstati in mahati z robcem ter reči: „Imam smrkvaveč!“

ZIFFEL:

Tudi to je pridno, ampak ni več kot povprečno. Sami pravite, da je hotel zbuditi čut za čast. To je konvencionalen duh. Herrnreiter je imel navdih. Ni dajal rešitev. Problem je samo postavil v vsej njegovi velikosti, dal je samo zrcalno sliko resničnosti. Sklepanje je popolnoma prepustil vam samim! To seveda deluje čisto drugače oplajajoče. Za znanstvo s tem duhom sem vam zelo hvaležen.

KALLE:

Ni za kaj.

(Kmalu zatem sta se razšla in se odpravila vsak na svoj konec.)

(Bertolt Brecht, RÜCHTLINGS GESPRÄCHE, v: Gesammelte Werke in 20 Bänden, Band 14, Prosa 4, str. 1381; in dalje, Suhrkamp Verlag, Frankfurt/Main 1967.)

Prevedel: Peter Wieser

Mariborska špraha (priročnik za študente, ki niso Mariborčani)

Glagoli:

so zvečine slovenski, če niso, so mlajše izposojenke iz nemškega jezika (šauflati) ali popačenke (šlosati). Imajo slovenske načine in oblike sklanjatev, končnice in ostale značilnosti. Neslovenski glasovi se tvorijo v glavnem iz samostalnikov (šaufla-šauflati). Potrebno je samo enkrat vprašati kakega Mariborčana, kaj kaj pomeni, in si potem to zapomniti (pofragaj ga in si zamerkaaj!).

Samostalniki:

Za njih velja podobno kot za glagole, le da so tudi drugod po Sloveniji precej v rabi in si jih lažje zapomnimo. Včasih prevzamejo mesto kakšni slovenski besedi, ki je potem skoraj pozabljena (ali veš, da se reče po slovensko širhaku žezelj in po peči štorati — žežljati?).

Pridevniki:

rabijo kot slikovito dopolnilo samostalnikom in podkrepijo njih pomen (frdamani troti — prekleti bedak).

Zaimki:

Posebnosti so najbolj opazne pri kazalnih zaimkih. Praviloma velja namesto ta toti, tota, toto vendar ne pretiravajte, ker bo vsak pravi Mariborčan kaj hitro odkril, da niste Mariborčan.

Prislovi: Nekaj posebnosti: nikoli — malo morgen, takoj — kuj zaj, in vse južnobizantinske besede na vprašanje kako? Kdaj? — potem (tenah).

Števniki:

Jih je kot listja in trave — jih je ko Rusov, jih je malo morje itd.

Značilne pojmovne zveze:

Sem ter tja — sim no taj; pobiti — dol vdariti; udarec v čeljust — bomba za zobe; se bojiš? — cvikaš, ha?; ali bi se rad tepel — bi se rejzau, ha? kar teci — kut leti . . . zobe; se bojiš? — cvikaš, ha?; ali bi se rad tepel — bi se rejzau, ha? kar teci — kuj leti . . .

Še sedaj se kraji in mestu imenujejo po nekdanjih prebivalcih, trgovcih, tovarnah in značilnostih: pri Benkotu — mesnica na vogalu Gosposke in Glavnega trga; pri Šerpaumu — pekarna na Grajskem trgu; h gradu — v bife Grad; na banhof — na kolodvor; ezlek — prostor pred Astorio; mariborski teden — mariborsko sejmišče ob Dravi; racerhof — gostilna Račji dvor pod Kalvarijo; roznihgl — Rožni griček v mestnem parku za gostinskimi šolskim centrom; udba — dom UJV v Marčičevi ulici (bife); k Merdavu — v restavracijo Fontana; na motel — motel Jezero v Bresternici; prundorf — Studenci; pri doktorindrug — pri Mariborski tekstilni tovarni — Obrat Tabor; v centru — samopostreza restavracija Center na Prešernovi; v klubu — klub mladih v Orožni ulici.

Opomba:

Priporočam vam pa vseeno, če bo kdo zjen šel spiti vrček piva (krigl pira), naj vzame s seboj kakega Mariborčana. Zihér je le zihér.

J. S.

Nekateri „funkcionarji“ na VEKS ljubijo potovanje. Danes so na ekonomijadi, jutri gradu v Zagreb, v Prištino, pa še kam . . . Zanimivo je: ko rita šoli razpravljajo o organiziranosti ali nekaterih drugih vidikih vsebinskega delovanja študentov v ZSMS, mora upravljati to zahtevno in pomembno nalogo le peščica ljudi, ki pravzaprav nimajo časa za potovanja.

Zobati aforizmi

Zobne ščetke so dokaz, da je naš narod zdrav!

„Jezik za zobel“ so ukazali brez zobemu.

Mrtvim ostanejo samo zati zobni.

Država plačuje zobne proteze, ne jezika.

„Zob za zob in glavo za glavo!“ je geslo tistih, ki nimajo v glavi nič drugega razen zob.

Zaradi jezika jim je prišel v zobe.

„Naj bom zobatec, le da ne bom plavala v vinu“, si je tretjič zaželela zlata ribica.

Plod odkritih ženskih nasmeškov so skriti ugrizi.

Bil je sladokusec za ceno glavih zob.

Zakaj modrijanov ne bolijo modrostni zobci?

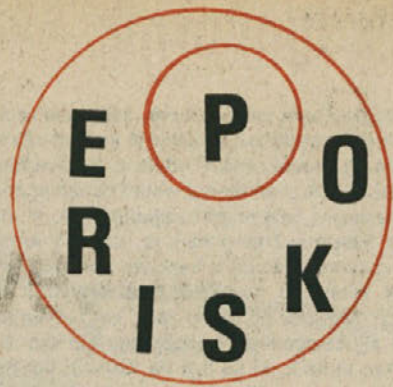
Ko je imel Hamlet luknjo v zobeh, je bilo nekaj gnilega v deželi Danski.

Je pračlovek mislil z zobmi?

Zdravilno ga je dajal na zob in postal alkoholik.

Študentje imajo zdrave zobe, dokler jih kažejo.

Vladimir Gajšek

Brucovanja in spoznavni večeri so praktično končani. Marsikdo je odnesel s teh tradicionalnih prireditev kakšen drag spomin v obliki podpludb na telesu ali pa spomin, ki ga bo zagledal šele čez devet mesecev. Predvsem so odlično uspeli spoznavni večeri. Vsak, ki želi imeti urejeno statistiko o številu „medvedov“ na naši Univerzi, naj se prihodnje leto udeleži spoznavnih večerov (tudi brucovanj) naših visokih in višjih šol.

Doletela nas je čast, da predsednik sveta KATEDRE Slavko Gerič služi domovini. Da to ne more biti ovira pri družbeno angažirani osebnosti, je pokazala zadnja seja sveta KATEDRE. Kljub daljši odsotnosti s prizorišča študentskega življenja in življenja našega lista, je to pomembno sejo rutinirano in uspešno pripeljal do kraja.

Recimo bobu bob

Marksistični center pri Univerzi v Mariboru je bil prvič ustanovljen leta 1972. Po letu 1972 je bil ponovno ustanovljen še kar petkrat, letos že šestič. Ljudje na marksističnem centru so si vedno zastavili določene programe dela, ki pa nikoli niso bili uresničeni. Dogaja se celo to, da nekdo pripravi program dela, drugi pa ga „raztrgajo“. Rezultati trganja so zelo jasni — marksistični center pri Univerzi v Mariboru sploh ne opravlja svojega poslanstva. Prav bi bilo, če bi se, za to določene strukture „pozabavale“ s tem žgočim problemom. Brez vzorno organiziranega marksističnega centra, ne moremo govoriti o uspešnosti marksističnega izobraževanja študentov in profesorjev na Univerzi. Marksistični center bi s svojim delom moral posegati predvsem v sfero študentov. Kako? Med drugim bi moral skrbeti za kontinuirano marksistično izpopolnjevanje študentov, članov ZK in ZSMS z različnimi oblikami izobraževanja. Treba bi bilo organizirati tudi marksistične krožke po šolah . . . Tudi pomoč študentom (vsaj v obliki mentorstva) pri raziskovalnem delu bi morala biti ena od važnih nalog marksističnega centra pri Univerzi.

To je samo del zahtev in želja študentov, ki pa nujno opozarjajo na to, naj začne marksistični center pri mariborski Univerzi končno le resno delovati, sicer ga bo treba ustanoviti še sedmič . . .

BOK

15. decembra 1975 se je v Mariboru dogodil čudež. Po skoraj več kot 181 dneh so lahko mariborski študentje mimobežno videli svojega predsednika visokošolske konference ZSMS Štefana Flisarja. Ni bil na službenem potovanju, kot so to trdili nekateri zlobneži, ampak že dela, česar o visokošolski konferenci in njenem predsedstvu z vso gotovostjo je ne bi mogli reči.

V Mariboru smo dobili nov spomenik revolucije in to je lepo. Še lepše pa bi bilo, če bi se vsi gostilniški čvekači vprašali, kaj ta spomenik predstavlja, ne samo, koliko je stal.

Lani so nam predstavniki kulturnih komisij po šolah obljubili, da bo tudi letos študentski filmski abonma. Obljubo so držali in moramo priznati, da je bilo vseh nič filmov izvrstno izbranih.

Na devetem kongresu Zveze socialistične mladine Slovenije je bilo dosti govora o temeljnem povezovanju vseh delov mladine. Leto di po kongresu vsaj mi, popredno aktivni študenti, ugotavljamo, da so o tem vsi zelo načelno govorili — tako zelo, da zaradi tega nihče ni več vedel, kaj storiti in zato raje nismo nič storili, da ne bi bilo kaj narobe.

Čujejo se govorice, da se bo KUD Študent v letu 1976 le izkopal iz dolgov. Ob tem sem takoj pomislil na prvi april in na tisti slovenski pregovor: Prelepo je, da bi bilo res!

Vprašanje: Zakaj se razen brucov vsi študentje redijo? Odgovor: Zato, ker nimajo telovadbel. Vprašanje: In kje bodo potem shujšali? Odgovor: Da, potem, v vojski.

Med študenti ni več revežev. To se lepo vidi po številu avtomobilov, ki jih imajo socialno najbolj šibki študenti pred študentskim domom.

J. S. 19

Moj sogovornik

Pravzaprav sem vedno doma, zakaj vse, kar danes človek potrebuje za normalno in spodobno življenje in komuniciranje s svetom, najde v obliki kvadrata ali pravokotnika, odvisno od izvedbe televizorja. Gledam vse vrste oddaj. Ko se pred menoj vrstijo napeti prizori ljubezenskega filma, se intimno naslajam nad prizori zaljubljenec, ki sta srečna ali pa trpita zaradi svoje ljubezni. Znano nam je, da se v kriminalistiki imenuje takšno ravnanje voayerstvo in da je kaznivo, vendar meni še na misel ne pride, da sem enak tistim, ki namesto skozi televizijo opazujejo te stvari skozi ključavnico. Mogoče pa ravno zato, ker nimajo televizije, uporabljajo pogled skozi ključavnico da sodoživljajo ljudsko srečo. Pri kriminalkah se počutim kot stotnik, ki se jezi na Kojaka, ker ne razreši problema takoj, uživam, ker imam občutek odgovornosti za razrešitev zločina. Če bi ugasnil televizor, kdo ve, ali bi bil primer razrešen?

Vendar pa bi se motil tisti, ki bi mislil, da je to vse, kar imam skupnega z TV. Tam najdem prijetne sogovornike o vseh bolj ali manj aktualnih stvareh na svetu. Potrebe, da bi se posvetil čemu drugemu, na primer knjigi ali časopisu, sploh ne čutim.

Užitek je prisostvovati nogometni tekmi. Vidim gledalce, kako se drenjajo, kako stegujejo vratove in se zamažijo, da bi videli tako lepo kot jaz. Pa še nekaj je, sedim v fotelju, pred menoj napeta tekma, ob meni kozarec s osvežilno pijačo.

Posebno poglavje pa so reklame. Te sladke, čudovite in kratke filme najraje gledam. Na pamet sem se naučil že vrsto pesmic, ki so popularne. Tako na primer zabundam že z dokaj dobrim basom: delmar; zatulim kakor Tarzan v džungli: Meriimeerriinnnooooo. To je ta pravo, taratara rata tata, Kolgejt in snidenje ob zori in prijateljev nasmeš. No, to so naslovi nekaterih hitov, ki jih prepevam in razmišljam, katero od dvanajstih zobnih past naj kupim, da mi zob ne bo vzel hudič. Pridno kupujem čokolado in sodelujem v nagradni igri: čokočokočokolada zvečevo, zvečevo, zvečevo, vodi nas na sladki put. Idemo!

Rad imam tudi vzgojno izobraževalne oddaje. Tedaj morata biti doma mir in tišina, da lahko zbrano sledim snovi oziroma, če je oddaja o etičnem obnašanju ljudi v družbi, dogodkom. Vendar moram priznati, da so mi iz tega ciklusa najbolj všeč risanke, čeprav ne sodijo čisto v ta okvir. Posebno tisto mi je všeč, ko ubogemu mačku le uspe kdaj pa kdaj usliniti miš na gobec. Takrat se vsaj malo pomirim, drugače bi se spravljal na lov in ne vem, kako bi se stvar končala, za miši se razume.

Iztok STAVEŽINSKY

KATEDRA je sodelovala ob tednu Komunist. Vsakomur, ki je dobil v roke svečano številko, je postalo jasno ko na dlani, da ni šlo samo za reklamo.

Profesor in marksist Vlado Srub je ob Tednu Komunist nosil samo rdeč puli!

Franci Pivec se bori proti provinci, ki je baje zelo razširjena — v Beogradu.

Ob osemdeseti obletnici Josipa Vidmarja je bil najbolj tiho v Mariboru Josip Vidmar.

Dr. Mate Šimundić dostikrat zahaja v Univerzitetno knjižnico. To pomeni, da tudi doktorji študirajo.

Baje imajo visokošolski profesorji ogromno sej. Na sejah si ne predavajo in nimajo izpitov. Zima je in prav je, da so vsaj na toplem.

V našem univerzitetnem mestu živijo naši univerzitetni študentje povsem delavsko.

Katedra, ta pa zažge! Na razstavo PREDSTAVLJAMO UNIVERZO V MARIBORU, smo prinesli tudi okoli 300 "reklamnih primerkov" Katedre. List je bil v borih dveh dneh dobesedno razgrabljen — očitno dokaz kakovosti in priljubljenosti.

Dolenjci

Na zadnjem občnem zboru kulturno umetniškega društva Študent so iz svoje srede izključili veliki plesni orkester, ker se ni držal amaterskih pravil društva. Kaže da upravni odbor KUD Študent ni hotel plesati tako, kot so muzikantje igrali. Ali pa je bilo morda obratno?

SPOROČAMO TRAGIČNO VEST, DA JE V CVETU MLADOSTI OMAHNIL V PREZGODNJI ZAKONSKI JAREM TEHNIČNI UREDNIK KATEDRE MARJAN HANL. NAJ MU BO LAHKA POROČNA POSTELJA.

